

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนาคิม

โดย
นายพงศธร แสนเมือง

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT GUIDELINES FOR STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM
OF PATTANANIKOM SCHOOL

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education EDUCATIONAL ADMINISTRATION
Department of Educational Administration
Academic Year 2024
Copyright of Silpakorn University

630620075 : การบริหารการศึกษา แผน ข

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นาย พงศธร แสนเมือง: แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
พัฒนานิคม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. วรกาญจน์ สุขสดเขียว

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนพัฒนานิคม จำนวน 90 คน และบุคลากรของโรงเรียนพัฒนานิคมในการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองักเรียน และด้านการส่งต่อ

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม มี 6 แนวทาง ได้แก่ 1) การปรับปรุงระบบการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล 2) การสร้างความไว้วางใจระหว่างนักเรียนและครูที่ปรึกษา ควรช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าเปิดเผยข้อมูลของตนเอง ใช้เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการให้คำแนะนำโดยไม่ตัดสิน 3) การพัฒนาระบบคัดกรองให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน เพื่อลดระยะเวลาในการคัดกรองักเรียน 4) ข้อมูลที่ใช้ในการคัดกรองักเรียนควรมีความครบถ้วน ทันสมัย และสะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันของักเรียน 5) การลงนามบันทึกข้อตกลง (MOUs) กับหน่วยงานภายนอก เพื่อกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ 6) การปรับปรุงระบบการประสานงานและติดตามผลการส่งต่อ ควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบด้านการส่งต่อโดยเฉพาะ

630620075 : Major EDUCATIONAL ADMINISTRATION

Keyword : STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM

MR. Pongsathorn SAENMUEANG :
THE DEVELOPMENT GUIDELINES FOR STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM OF
PATTANANIKOM SCHOOL Thesis advisor : Associate Professor Vorakarn Suksodkiew,
Ph.D.

The purposes of the research were to determine 1) the Pattananikom School student care and support system and 2) the guidelines for student care and support system development. The population of this research was 90 Pattananikom School persons, as well as focus group discussions, was 7 participants. The research instruments were opinionnaires and focus group discussions. Frequency, percentage, means, standard deviation, and content analysis were applied for statistical data to report findings.

The results of this research were as follows:

1. The Pattananikom School student care system was at a high level of overall results and total of each aspect by arranging means from the highest number to the lowest number, namely student development and encouragement, student prevention and correction, individual student awareness, student monitoring, and student transfer.

2. The results of this research indicated that there were 6 strategies for the development guidelines for student care system of Pattananikom School as follows: 1) improving the systems for data collection and analyzing up-to-date data by utilizing information technology to store and analyze the data; 2) building trust between students and their advisors, and encouraging students to confidently share their information achieved by using techniques to foster good relationships and giving advice without any judgment; 3) developing the student care system to be clear and standardized for reducing the time spent on student screening process; 4) ensuring that the data used in the student screening process was completed, up-to-date, and accurately reflected the students' current situations; 5) signing memorandums of understanding (MOUs) with external organizations to define the roles and responsibilities for supporting students systematically; and 6) improving the coordination systems and follow-up the results of student transfer by appointing a specific person taking responsible for this part.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนา
นิคม ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือของ รองศาสตราจารย์ ดร. วรกาญจน์ สุขสดเขียว
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ อาจารย์ ดร. ชัตติยา ดั่งสำราญ ประธานกรรมการสอบการ
ค้นคว้าอิสระ และ ดร.ณัฐริน เจริญเกียรติบวร ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา และ
สนับสนุนช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาในการศึกษาวิจัย จนทำให้การค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ทุกท่าน
ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนวคิด แนวทางในการวิจัย และประสบการณ์อันมีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัยและ
กรุณาช่วยให้คำแนะนำในการทำวิจัยในครั้งนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร
สถานศึกษาและข้าราชการครูโรงเรียนพัฒนานิคม ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลการวิจัย
และให้แนวทาง คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย ขอขอบคุณกำลังใจจากครอบครัว
ญาติพี่น้อง และนักศึกษาปริญญาโท รุ่นที่ 39 สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกคน สำหรับการให้
คำปรึกษาและความช่วยเหลือ ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

คุณประโยชน์คุณากรอันเกิดจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแต่คุณพ่อสาคร
แสนเมือง คุณแม่สุภาพ แสนเมือง และสมาชิกในครอบครัวทุกคน ตลอดจนครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ
ทุกท่าน ที่ให้ความรัก ความเมตตา คอยดูแลช่วยเหลือและคอยเป็นกำลังใจ และให้โอกาสทำให้ผู้วิจัย
ประสบความสำเร็จดังที่ตั้งใจไว้ทุกประการ

พงศธร แสนเมือง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
ปัญหาของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ข้อคำถามของการวิจัย.....	9
สมมติฐานของการวิจัย.....	9
ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	12
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	13
ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	14
วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	16
ประโยชน์และคุณค่าของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	17
เจตนารมณ์และหลักการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	18

การบริหารจัดการการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	19
กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	20
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล.....	22
การคัดกรองนักเรียน.....	26
การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน.....	27
การป้องกันและแก้ไขปัญหา.....	28
การส่งต่อ.....	29
บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	34
ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนพัฒนานิคม.....	40
ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน.....	41
จำนวนบุคลากรและนักเรียน.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
งานวิจัยภายในประเทศ.....	45
งานวิจัยต่างประเทศ.....	55
สรุป.....	59
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย.....	60
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	60
ระเบียบวิธีวิจัย.....	61
แผนแบบการวิจัย.....	61
ประชากร.....	62
ตัวแปรที่ศึกษา.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66

การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66
สรุป	68
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	69
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม... ..	71
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนพัฒนานิคม.....	79
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	82
สรุปผลการวิจัย.....	82
การอภิปรายผล	84
ข้อเสนอแนะ	92
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	92
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	94
รายการอ้างอิง.....	95
ภาคผนวก.....	101
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	102
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์การสนทนากลุ่ม	104
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	106
ประวัติผู้เขียน.....	115

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	สรุปแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) โรงเรียนพัฒนานิคม ปีการศึกษา 2565	6
ตารางที่ 2	สรุปแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) โรงเรียนพัฒนานิคม ปีการศึกษา 2566	7
ตารางที่ 3	แนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	31
ตารางที่ 4	บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา	34
ตารางที่ 5	บทบาทหน้าที่ของครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา.....	35
ตารางที่ 6	บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน.....	36
ตารางที่ 7	บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว.....	36
ตารางที่ 8	บทบาทหน้าที่ของครูหัวหน้าระดับ.....	37
ตารางที่ 9	บทบาทหน้าที่ของนักเรียน.....	37
ตารางที่ 10	บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	38
ตารางที่ 11	บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและผู้ปกครองเครือข่าย.....	38
ตารางที่ 12	บทบาทหน้าที่ของสังคม.....	39
ตารางที่ 13	ข้อมูลผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพัฒนานิคม ปีการศึกษา 2567.....	43
ตารางที่ 14	ข้อมูลนักเรียน โรงเรียนพัฒนานิคม ปีการศึกษา 2567	44
ตารางที่ 15	จำนวนประชากรผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนพัฒนานิคม.....	62
ตารางที่ 16	จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปและสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม.....	70
ตารางที่ 17	ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม โดยภาพรวม	71
ตารางที่ 18	ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล.....	72
ตารางที่ 19	ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ด้านการคัดกรองนักเรียน.....	73

ตารางที่ 20 คำมีชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานนิกม ด้านการส่งเสริมและพัฒนาักเรียน	75
ตารางที่ 21 คำมีชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานนิกม ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา.....	76
ตารางที่ 22 คำมีชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานนิกม ด้านการส่งต่อ	77

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย	11
แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย	12
แผนภูมิที่ 3 กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	21

บทที่ 1

บทนำ

การเรียนรู้ถือเป็นกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดชีวิต และเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนาบุคคลในสังคมสูงวัย ซึ่งปัจจุบันนี้ถือได้ว่าเป็นช่วงชีวิตที่มีความหลากหลายมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อระบบการศึกษาไทย โดยจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถสร้างการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับกลุ่มประชากรทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพในทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ขณะเดียวกันกลุ่มที่เข้าถึงยากจะต้องมีมาตรการเพื่อกำจัดอุปสรรคทางการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาทักษะได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พุทธศักราช 2566-2570) คือ การที่สังคมไทยในทุกระดับมีส่วนร่วมในการดำเนินการในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ทำให้ต้องมีความเชื่อมโยงและความใกล้ชิดกันมากขึ้น การขับเคลื่อนพัฒนาประเทศท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ จึงต้องสร้างความตระหนักรู้และสร้างความเข้มแข็ง เพื่อให้สามารถเติบโตได้อย่างมั่นคง แม้จะมีความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบตัว และยังคงคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยน้อมนำ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ พร้อมกับใช้พื้นฐานจากกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พุทธศักราช 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ¹

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้สมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรม ดังความตอนหนึ่งในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานปริญญาบัตรแก่มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2522 ความว่า “...ในการให้การศึกษาแก่ผู้อื่นโดยเฉพาะแก่เยาวชน การให้ศึกษานั้น โดยความหมายรวบยอดคือ การช่วยให้บุคคลค้นพบวิถีดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม ไปสู่ความเจริญและความสุขตามอัธยาศัยตามนัยนี้ผู้สอนมีหน้าที่ต้องหาความรู้ และวิถีดำเนินชีวิตมาให้ศิษย์ได้รู้ได้ทราบ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ต่อไป และดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยดี จนบรรลุจุดหมายความรู้ก็วิธีการนั้นมีอยู่แล้วครบถ้วนพร้อมมูล ผู้ใดมีอุปบายหรือมีกระบวนการคิดการปฏิบัติอันแยกกาย ย่อมแสวงหาและหยิบยกมาใช้ได้ โดยถูกต้อง

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565, 3.

พอเหมาะพอดีตามต้องการ...”² จากพระบรมราชาโฆวาทของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนที่ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องทำการสนับสนุนและพัฒนาให้เยาวชนเติบโตเป็นบุคคลที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรม นอกเหนือจากการเรียนการสอนของนักเรียนแล้ว ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา ยังต้องพึ่งพาความร่วมมือจากทุกฝ่าย ในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน พร้อมทั้งให้การดูแลและช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้พวกเขาสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายความสำเร็จตามที่นักเรียนตั้งใจและมุ่งหวังในอนาคตได้

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนไทยกับสังคมในยุคปัจจุบันจำนวนมาก ล้วนได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย ทำให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีต แม้จะมีความรักและความปรารถนาดีอย่างสูงจากผู้ปกครอง ครู และผู้ที่ทำงานกับเด็ก แต่ก็ยังไม่สามารถปกป้องเด็กและเยาวชนให้ปลอดภัย หรือมีพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังได้ จากข้อมูลสถิติเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนจากหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า เด็กและเยาวชนที่เรียนทั้งในระดับพื้นฐานและระดับอื่น ๆ ส่วนหนึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การติดเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้นหมกมุ่นและทำตามพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม จนส่งผลให้เกิดการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและสังคม มีแนวโน้มทดลองขับซิ่งจักรยานยนต์ด้วยความเร็ว มีพฤติกรรมการขับขี่ยานพาหนะที่ผิดกฎหมาย การใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหาและข้อขัดแย้ง ก่อเหตุการณ์การทะเลาะวิวาท อีกทั้งยังเข้าถึงสารเสพติดได้ง่ายมากขึ้น การขาดสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ไม่เห็นความสำคัญของศาสนา ค่านิยมไทย และความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ค่อนข้างจะเปราะบาง การยึดติดการสื่อสารแต่กับเพื่อนมากกว่าการตระหนักรู้ถึงคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ และคุณสมบัติตามมาตรฐานวิชาชีพนั้น ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งกับหน้าที่ของครูในการพัฒนานักเรียน คือ การแสดงความรักและการให้ความดูแลเอาใจใส่ พร้อมดูแลผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสุขภาพจิตที่เหมาะสม อีกทั้งต้องสามารถให้คำแนะนำและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ³

² พระบรมราชาโฆวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร, **ปรัชญาการศึกษาพระเจ้าอยู่หัว**, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว, 2559), 37.

³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 1-2.

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของอย่างรวดเร็วของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เมื่อ 4-5 ปีที่ผ่านมา นั้น เกิดบริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กและเยาวชน คือ การพัฒนาทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์อย่างก้าวกระโดด สถานการณ์เหล่านี้ล้วนส่งผลทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและระบบการศึกษาของประเทศไทย ประเด็นหลักที่ต้องตระหนักและเน้นคือ สภาวะความรู้ที่หายไป (Learning Loss) และความแตกต่างทางด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีหรือช่องว่างทางดิจิทัลของเด็กและเยาวชน บริบทนี้ยังเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งทำให้สังคมต้องสร้างความตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชน จากรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2563 พบว่าความรุนแรงในเด็กและเยาวชนยังคงเป็นปัญหาที่กว้างขวาง ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องออกกฎระเบียบหรือมาตรการเร่งด่วนเพื่อจัดการกับปัญหาเหล่านี้ นอกจากนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศยังมีบทบาทสำคัญในการกระจายข้อมูล การสร้างเครือข่าย และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับเด็กและเยาวชนอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นโอกาสที่มีคุณค่าในการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม โดยเฉพาะการแสดงออกทางการเมืองของนักเรียนและนักศึกษา ส่งผลให้มีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทางการเมืองและได้รับผลกระทบจากความคิดเห็นที่ต่างออกไป⁴

สำนักงานพัฒนาสุขภาพจิต จึงได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษาเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีการจัดการที่เป็นระบบและมีความชัดเจน โดยมีการประสานงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา รวมถึงการใช้เครื่องมือและวิธีการที่มีคุณภาพในการดูแลนักเรียน ซึ่งจะนำไปสู่วิธีการสนับสนุนนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยแนวคิดหลักในการดำเนินการ คือ มนุษย์สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในทุกช่วงวัย แต่จะมีเทคนิค กระบวนการ เวลา และความเหมาะสมที่แตกต่างกันออกไป เพราะปกติแล้วธรรมชาติของมนุษย์นั้นล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังนั้น การให้ความสำคัญกับนักเรียนเพื่อสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงความสำเร็จจากการพัฒนาตนเองนั้น ล้วนมาจากการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียนทุกระดับ ผู้ปกครอง สมาชิกในชุมชน หรือสภาพแวดล้อมทางสังคมด้วย⁵

⁴ คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2563, (กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564), ก-ข.

⁵ สำนักพัฒนาสุขภาพจิต, กรมสุขภาพจิต, คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6), เข้าถึงเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2565, เข้าถึงได้จาก <https://www.dmh.go.th/ebook/view.asp?id=26>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาที่อยู่ภายใต้ การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ต้องมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีมาตรการที่สนับสนุนและ เสริมสร้างศักยภาพของนักเรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนา การป้องกันและการแก้ไขปัญหา รวมถึงการ คัดกรองสิทธิเด็กที่พึงมีพึงได้ ผ่านการสร้างมาตรฐานของการกำหนดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษา การสร้างความปลอดภัยทั้งในสิ่งแวดล้อมและสภาพสังคม รวมถึงการปกป้องสิทธิเด็ก ปัญหาการใช้สิ่งเสพติด ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน ปัญหาเรื่องเพศ และปัญหาต่าง ๆ โดยอาศัยความ ร่วมมือกับผู้ปกครองเครือข่าย ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นในการให้ข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน เพื่อ พัฒนาและส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยเร่งรัดการพัฒนาโรงเรียนให้มีระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ผ่านการพัฒนาจากผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มี ทักษะการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุก ๆ ด้าน พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่กำลังตั้งครภภใน วัยเรียน และตระหนักถึงการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน ในขณะเดียวกัน ควรมีการกำหนดระบบ การเฝ้าระวังภายในสถานศึกษาให้มีความเข้มข้น เช่น การออกเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างน้อย 1 ครั้งต่อ ภาคเรียน การประชุมกับผู้ปกครองนักเรียนอย่างน้อย 1 ครั้งต่อภาคเรียน การพัฒนานักเรียนให้เป็น เพื่อนที่ปรึกษา รวมถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมและการให้บริการสาธารณะ นอกจากนี้ ต้องมีการ ประเมินพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีและตรงตามความ ต้องการของสังคมและท้องถิ่น โดยกำหนดองค์ประกอบหลักไว้ 4 ด้าน สำหรับพัฒนาทักษะชีวิตของ แนวทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) การรับรู้และชื่นชมตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งการตระหนักถึง ความสามารถและข้อดีข้อเสียของตนเอง 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ไข ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งการประเมินสถานการณ์ด้วยเหตุผล 3) การจัดการอารมณ์และ ความเครียด รวมถึงการเข้าใจและรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึก พร้อมทั้งรู้ถึงสาเหตุของความวิตกกังวล และความเครียด และ 4) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และการใช้การสื่อสารสามารถแสดง ความรู้สึกและความคิดของตนเองได้อย่างชัดเจน รวมถึงการเข้าอกเข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นรู้สึกและต้องการ โดยการวางตัวให้ตรงตามบริบทและสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ร่วมกับผู้อื่น ดังนั้น ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้นักเรียน พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ช่วยเพิ่มทักษะและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในทุกมิติทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม การใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข รวมถึงสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี ซึ่งต้อง อาศัยความร่วมมือจากผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก⁶

⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กลุ่มส่งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและกลุ่มพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ปีการศึกษา 2557-2558 ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง นักเรียน, เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <http://www.pepgtakesa2.com/>

ดังนั้น การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพให้ครบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม ผ่านกระบวนการศึกษาไม่เพียงแต่ต้องสนับสนุนนักเรียนทางด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังต้องมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในปัจจุบัน สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในแง่สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยี และปัญหาภายในครอบครัว รวมถึงการแพร่ระบาดของสารเสพติด ในชุมชน และการแข่งขันในหลากหลายรูปแบบของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเครียด ความวิตกกังวล ความไม่สบายใจ และความทุกข์ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของประชาชน จนอาจนำไปสู่ปัญหาที่เป็นวิกฤตทางสังคม ดังนั้น เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสมดุลในทุกด้าน ตลอดจนทักษะในการดำรงชีวิต จึงมีความจำเป็นที่แต่ละสถานศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนและแก้ไขปัญหาทางสังคม จะต้องนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้และพัฒนาตามบริบทที่เหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา⁷

ปัญหาของการวิจัย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบการศึกษาในด้านการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ทางผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญและมีความสนใจในการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม เนื่องด้วยสภาพโดยรอบของโรงเรียนเป็นแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตร มีสภาพสังคมเป็นทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบทที่อยู่ร่วมกัน มีวัฒนธรรมหลากหลายที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร และมีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การเข้าถึงความเจริญจึงมาถึงอย่างรวดเร็วเมื่อมีถนนทางหลวงตัดผ่าน ส่งผลให้ผู้ปกครองในพื้นที่เกิดการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น รับจ้าง ทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง ค้าขาย และโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จึงเป็นผลให้มีทั้งนักเรียนในพื้นที่และนักเรียนที่ย้ายจากต่างถิ่นตามครอบครัวมาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่นักเรียน จึงทำให้ประสบปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างทั่วถึง เพราะผู้ปกครองยังขาดเวลาในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการดูแลพฤติกรรมของนักเรียน ส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านผลการเรียนของนักเรียน รวมถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามมาและส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรอบ

⁷ สุวิจักขณ์ สายช่วย, ผู้รวบรวม, คู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13, (นครศรีธรรมราช : กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา, 2563), 6.

โรงเรียนพัฒนานิคม จึงดำเนินการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนผ่านการคัดกรองเป็นรายบุคคล และข้อมูลจากการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (The Strength and Difficulties Questionnaires) ซึ่งจัดทำโดยงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนพัฒนานิคม ในปีการศึกษา 2565-2566 แสดงให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่มีหลายด้าน เช่น ความเสี่ยงทางด้านอารมณ์ การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ไม่สามารถยอมรับได้ ปัญหาการมีสมาธิสั้นหรือไม่สามารถอยู่นิ่งได้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และทักษะทางสังคม นอกจากนี้ยังพบปัญหาจากข้อมูลในระเบียบสะสมพฤติกรรมด้านอื่น ๆ เช่น การเรียน การจัดการร่างกาย และสุขภาพ ฯลฯ

จากพฤติกรรมของนักเรียนดังกล่าวมานั้น ทุกปัญหาควรได้รับการแก้ไขและควรได้รับการดูแลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่ง และจากการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล ในปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมานั้น นักเรียนจำนวน 1,464 คน⁸ พบว่ายังมีพฤติกรรมที่มีปัญหาอยู่หลายด้าน โดยสามารถสรุปตามแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) โรงเรียนพัฒนานิคม ปีการศึกษา 2565

ปัญหาพฤติกรรม	กลุ่มปกติ		กลุ่มเสี่ยง		กลุ่มที่มีปัญหา		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ความเสี่ยงทางด้านอารมณ์	1,248	85.25	164	11.20	52	3.55	1,464	100
พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	1,355	92.55	81	5.53	28	1.91	1,464	100
พฤติกรรมสมาธิสั้นหรืออยู่นิ่ง	1,356	92.62	77	5.26	31	2.12	1,464	100
สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน	1,325	90.51	92	6.28	47	3.21	1,464	100

ที่มา : รายงานสรุปแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ปีการศึกษา 2565

⁸ โรงเรียนพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี, แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565), (ลพบุรี : โรงเรียนพัฒนานิคม, 2561), 15-16.

จากตารางที่ 1 แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ของโรงเรียนพัฒนานิคม ปีการศึกษา 2565 พบว่า มีนักเรียนจำนวน 1,464 คน มีปัญหาพฤติกรรมดังนี้ ความเสี่ยงทางด้านอารมณ์ กลุ่มปกติ จำนวน 1,248 คน คิดเป็นร้อยละ 85.25 กลุ่มเสี่ยง จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20 และกลุ่มที่มีปัญหา จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 3.55 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ กลุ่มปกติ จำนวน 1,355 คิดเป็นร้อยละ 92.55 คน กลุ่มเสี่ยง จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 5.53 และกลุ่มที่มีปัญหา จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 1.91 พฤติกรรมสมาธิสั้นหรืออยู่นิ่ง กลุ่มปกติ จำนวน 1,356 คน คิดเป็นร้อยละ 92.62 กลุ่มเสี่ยง จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 5.26 และกลุ่มที่มีปัญหา จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 2.12 และสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน กลุ่มปกติ จำนวน 1,325 คน คิดเป็นร้อยละ 90.51 กลุ่มเสี่ยง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 6.28 และกลุ่มที่มีปัญหา จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 3.21

จากพฤติกรรมของนักเรียนดังกล่าวมานั้น ทุกปัญหาควรได้รับการแก้ไขและควรได้รับการดูแลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่ง และจากการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล ในปีการศึกษา 2566 ที่ผ่านมานั้น นักเรียนจำนวน 1,754 คน⁹ พบว่ายังมีพฤติกรรมที่มีปัญหาอยู่หลายด้าน โดยสามารถสรุปตามแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) โรงเรียนพัฒนานิคม ปีการศึกษา 2566

ปัญหาพฤติกรรม	กลุ่มปกติ		กลุ่มเสี่ยง		กลุ่มที่มีปัญหา		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ความเสี่ยงทางด้านอารมณ์	1,459	83.18	221	12.60	74	4.22	1,754	100
พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์	1,562	89.05	147	8.38	45	2.57	1,754	100
พฤติกรรมสมาธิสั้นหรืออยู่นิ่ง	1,596	90.99	102	5.82	56	3.19	1,754	100
สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน	1,575	89.79	118	6.73	61	3.48	1,754	100

ที่มา : รายงานสรุปแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ปีการศึกษา 2566

⁹ โรงเรียนพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี, แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570), (ลพบุรี : โรงเรียนพัฒนานิคม, 2566), 17-18.

จากตารางที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ของโรงเรียนพัฒนานิคม ปีการศึกษา 2567 พบว่า มีนักเรียนจำนวน 1,754 คน มีปัญหาพฤติกรรมดังนี้ ความเสี่ยงทางด้านอารมณ์ กลุ่มปกติ จำนวน 1,459 คน คิดเป็นร้อยละ 83.18 กลุ่มเสี่ยง จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 12.60 และกลุ่มที่มีปัญหา จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 4.22 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ กลุ่มปกติ จำนวน 1,562 คน คิดเป็นร้อยละ 89.05 กลุ่มเสี่ยง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 8.38 และกลุ่มที่มีปัญหา จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 2.57 พฤติกรรมสมาธิสั้นหรืออยู่นิ่ง กลุ่มปกติ จำนวน 1,596 คน คิดเป็นร้อยละ 90.99 กลุ่มเสี่ยง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 5.82 และกลุ่มที่มีปัญหา จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 3.19 และสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน กลุ่มปกติ จำนวน 1,575 คน คิดเป็นร้อยละ 89.79 กลุ่มเสี่ยง จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 6.73 และกลุ่มที่มีปัญหา จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 3.48 และเมื่อเปรียบเทียบปัญหาพฤติกรรมรายด้าน ในปีการศึกษา 2565-2566 จึงสรุปได้ว่า มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาในแต่ละปีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยคาดการณ์ว่าในปีการศึกษา 2567 โรงเรียนพัฒนานิคมจะมีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงอาจส่งผลให้มีนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหาเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากสถานการณ์และปัญหาดังกล่าว สถานศึกษาในฐานะองค์กรด้านการศึกษา ที่มีบทบาทในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีในสังคม จำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่สร้างภูมิคุ้มกัน โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาเด็ก เยาวชน ครอบครัว สังคม และชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง เพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา กล่าวคือ การพัฒนาคนไทยให้กลายเป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดมั่นในหลักการว่าทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้ผู้เรียน คิดให้เป็น ทำให้ได้ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย โดยนำระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในการจัดการปัญหา เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

ในการบริหารจัดการของโรงเรียนพัฒนานิคม ได้จัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้าง ป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้นักเรียนเกิดภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิต มีสุขภาพจิตที่ดี มีทักษะการเอาตัวรอดและปลอดภัย ตามกระบวนการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ประการ ซึ่งหลักการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบไปด้วย¹⁰ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริม

¹⁰ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, (กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2562), 3-7.

และพัฒนา 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และ 5) การส่งต่อ ซึ่งจากรายงานสรุปแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ในปีการศึกษา 2565-2566 ของโรงเรียนพัฒนานิคม พบว่า ยังมีนักเรียนทั้งกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาอยู่ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจและได้เล็งเห็นความสำคัญของประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อทราบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม
2. เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดข้อคำถามของการวิจัย ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม เป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับข้อคำถามของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับปานกลาง
2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม เป็นพหุแนวทาง

ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ซึ่งเป็นวิธีการที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อหาวิธีการป้องกันจัดการ หรือแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่ทันทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้นย่อมมีสาเหตุเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และมักจะไม่เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่เกิดจากการที่เก็บไว้คนเดียว ไม่เล่าหรือระบายให้ใครฟัง เกิดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมนักเรียนเชิงลบ โดยรวมถึงด้านความคิด

อารมณ์ หากไม่ได้รับการดูแลและช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม ปัญหาจะสะสมมากยิ่งขึ้นจนกลายเป็นประเด็นใหญ่ ดังนั้นการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีแนวคิดและทฤษฎีของหน่วยงานและนักวิชาการต่าง ๆ ดังนี้ จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach) ตามแนวคิดของลูเนนเบิร์กและออร์สไตน์ (Lunenburg and Ornstein) มาเป็นขอบข่ายของการวิจัย โดยมีปัจจัยนำเข้า (Inputs) มีกระบวนการ (Transformation Process) ที่เปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้าให้กลายเป็นผลผลิต (Outputs) ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร และมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอก (External Environment) และการใช้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา โดยปัจจัยนำเข้า (Inputs) ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ในส่วนกระบวนการ (Transformation Process) ได้แก่ การบริหาร แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ และในส่วนของผลผลิต (Outputs) ได้แก่ ปริมาณนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาลดลง นักเรียนมีพฤติกรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นักเรียนมีพฤติกรรมตามคุณภาพผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น¹¹

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กำหนดไว้ 5 ประการ ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อ ตามคู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน¹² จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำเสนอขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย ดังแสดงในแผนภูมิ ที่ 1

¹¹ Fred C. Lunenburg and Allan C. Ornstein. **Educational Administration: Concepts and Practices**, 7th ed. (California: SAGE Publications, 2022). 23-26.

¹² กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**, (กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2562), 3-7.

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ที่มา : Fred C. Lunenburg and Allan C. Ornstein. Educational Administration: Concepts and Practices, 7th ed. (California: SAGE Publications, 2022). 23-26.

: กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, (กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2562), 3-7.

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ทั้งสถานการณ์ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามคู่มือครูที่ปรึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- การคัดกรองนักเรียน
- การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
- การป้องกันและแก้ไขปัญหา
- การส่งต่อ

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, (กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2562), 3-7.

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายเฉพาะของคำบางคำที่ได้ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนิยามความหมายของคำต่อไปนี้ ดังนี้

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้รับการคุ้มครอง ดูแลให้ได้รับความช่วยเหลือ โดยมีกระบวนการและเครื่องมือสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะชีวิตและสังคม และปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยกำหนดกระบวนการศึกษาไว้ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ

โรงเรียนพัฒนานิคม หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งอยู่เลขที่ 192 หมู่ที่ 6 ตำบลพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี รหัสไปรษณีย์ 15140

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาที่ได้กล่าวไว้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน สมบูรณ์ และเกิดความเข้าใจในรายละเอียดของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสารต่าง ๆ มาเป็นข้อมูลและแนวทางในการศึกษางานวิจัย โดยในส่วนแรกเป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนที่สองเกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนพัฒนานิคม และส่วนสุดท้ายเป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กระบวนการที่ได้วางแผนและดำเนินการเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีขั้นตอน โดยมีครูที่ปรึกษาทำหน้าที่สำคัญในการดำเนินการร่วมกับบุคลากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อาทิเช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และคณะครู รวมถึงมีวิธีการที่ชัดเจนและมีเครื่องมือที่ความเหมาะสม มีมาตรฐานการควบคุมคุณภาพ และมีหลักฐานการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้¹³ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อธิบายเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการรักษา การป้องกัน การดูแล การแก้ไข การสนับสนุน และการพัฒนาความสามารถของนักเรียนอย่างเป็นระบบและชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการดังกล่าว และมีนักเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลกับครูที่ปรึกษาโดยตรงไปตรงมา อีกทั้งยังต้องทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณธรรม มีความสุข พร้อมทั้งเกิดสมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และมีความสามารถในการป้องกันตัวเองอย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย¹⁴

¹³ อรวรรณ ล่องลือฤทธิ, *คู่มือการปฏิบัติงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*, (ชุมพร : กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2, 2559), 1.

¹⁴ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *การศึกษาสภาพการจ้ดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 8.

ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เนื่องจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ถูกสร้างขึ้นจากการให้บริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาของโรงเรียน ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความเชื่อมโยงกับการให้บริการแนะแนวและการให้คำปรึกษา โดยมีผู้คนจำนวนมากได้อธิบายความหมายไว้ ดังนี้

เจ ดี คัมโบลท์ (J.D. Krumboltz) กล่าวว่า การแนะแนว กระบวนการช่วยเหลือที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ที่กำลังเผชิญกับปัญหา กับผู้ให้คำแนะนำหรือผู้แนะแนว ซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมมา โดยเฉพาะ จุดมุ่งหมายของการแนะแนว คือ การช่วยให้ผู้ที่ประสบปัญหาสามารถเข้าใจตนเอง มองเห็นทางเลือก และเผชิญกับสภาพความเป็นจริงของชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแนะแนวจึงไม่ได้เป็นเพียงการให้คำแนะนำทั่วไปเท่านั้น แต่เป็นการให้ความช่วยเหลืออย่างมืออาชีพ ที่เน้นการพัฒนาทั้งด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม เพื่อให้ผู้รับคำแนะนำสามารถตัดสินใจและใช้ชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมั่นใจมากยิ่งขึ้น¹⁵

โฮมเร็กซ์ บี และเอวา แชมป์นีย์ อิงลิช (Horace B. and Ava Champney English) กล่าวว่า การแนะแนว ถือเป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือคนให้ทำการเลือกและตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นประสบความสำเร็จในชีวิต¹⁶

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good) ให้ความหมายของการแนะแนวว่า กระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้แต่ละคนสามารถเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความคิด ความรู้สึก ความสามารถ หรือความต้องการของตัวเอง รวมถึงช่วยให้เข้าใจสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างลึกซึ้งมากขึ้นด้วย จุดมุ่งหมายหลักของการแนะแนว คือการสนับสนุนให้บุคคลสามารถตัดสินใจ วางแผน และดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับตัวเองและสถานการณ์ที่เผชิญอยู่¹⁷

¹⁵ J.D. Krumboltz, *Guidance and Counseling*, (New York : Holt, Reinhart, and Winston, 1970), 365.

¹⁶ Horace B. and Ava Champney English, *A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psycholalytical terms*, (London : Longmans green and Co., 1970), 234.

¹⁷ Carter V. Good, *Dictionary of Education*, 3rd ed. (New York : McGraw -Hill Book Company, 1973), 270.

แครร์โรล เอช มิลเลอร์ (Carroll H. Miller) กล่าวว่า การแนะแนว เป็นกระบวนการที่เน้นการช่วยให้บุคคลได้รับรู้ในสภาพแวดล้อม เพื่อให้สามารถวางแผนในอนาคตและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง¹⁸

เลสเตอร์ เอ็น ดาวนิง (Lester N. Dowing) กล่าวว่า การแนะแนว เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นโดยเน้นที่กลุ่มบุคคลซึ่งต้องได้รับการสั่งสอนเป็นพิเศษ โดยให้การช่วยเหลือบุคคลเหล่านั้นเพื่อการปรับตัวและส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพในทุก ๆ ด้าน¹⁹

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้ให้ความหมายไว้อีกว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง วิธีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกๆระดับ ไม่ว่าจะหน่วยงานภายในหรือภายนอกโรงเรียน โดยใช้วิธีการที่ได้มาตรฐานรวมถึงเครื่องมือที่ประสิทธิภาพสูง พร้อมทั้งมีหลักฐานการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงร่างกาย จิตใจ ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม ผ่านกิจกรรมที่มีความสำคัญในโรงเรียน เพื่อให้พวกเขามีชีวิตที่มีสุขภาพจิตที่ดีตามที่สังคมคาดหวังตามแนวทางของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กล่าวคือ มีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการคัดกรองนักเรียน ช่วยการส่งเสริมพัฒนานักเรียน มีการป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง²⁰

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ตลอดจนการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นที่น่าพึงพอใจ มีความเข้มแข็งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงเกิดทักษะในการดำรงชีวิต และสามารถเอาชนะความยากลำบากทั้งหลายได้²¹

¹⁸ Carroll H. Miller, *Foundations of Guidance*, (New York : Harper and row Publishers, 1976), 13.

¹⁹ Lester N. Dowing, *Guidance and Counseling Services : An Introduction*, (New York : McGraw - Hall Book Co., 1986), 7.

²⁰ ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน, *คู่มือการดำเนินงานโครงการ 1 โรงพยาบาล 1 โรงเรียน One Hospital One School : OHOS*, คลังความรู้สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, เข้าถึงเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567, เข้าถึงได้จาก <https://dmh-elibrary.org/items/show/446>

²¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *กระทรวงศึกษาธิการ, การศึกษาสุขภาพ การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 14.

ดุราสิทธิ์ แดงงาม ได้สรุปไว้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องผ่านกระบวนการที่ทำให้ครูที่ปรึกษารู้จักนักเรียนอย่างเป็นระบบและละเอียดในทุกขั้นตอน มีการร่วมมือกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยส่งเสริมและป้องกันปัญหาต่าง ๆ ทำให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขตามความสามารถของตนเอง เพื่อให้พวกเขาปรับตัวได้ดีและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการตามหลักสูตรที่กำหนด²²

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา ได้กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นนวัตกรรมที่จะส่งผลให้ครู ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้ใช้กระบวนการในการ รักษา คุ้มครอง และปกป้องดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้อยู่รอดปลอดภัยจากปัญหาหลาย ๆ ด้านที่เกิดขึ้นในสังคม²³

สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการจัดการที่มุ่งหมายให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคนิคและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีหลักฐานการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ ครูที่ปรึกษาจะทำหน้าที่เป็นบุคคลสำคัญในการจัดการและทำงานผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและเกิดประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น ผ่านกระบวนการทำงานที่มีความชัดเจน ซึ่งมีหลักฐานในการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้อย่างตรงประเด็น²⁴

²² ดุราสิทธิ์ แดงงาม, ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนหลวงพ่อบานคลองด่านอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2560), 84.

²³ กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, ครูเป็นอาชีพที่ต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล, เข้าถึงเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/>

²⁴ สุวิจักขณ์ สายช่วย, กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา, คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, (นครศรีธรรมราช : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, 2563), 6.

ประโยชน์และคุณค่าของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สุวิจักขณ์ สายช่วย ได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการปกป้อง การช่วยเหลืออย่างสม่ำเสมอตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น
2. นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับครูผ่านด้วยความรัก ความห่วงใย และความปลอดภัย
3. นักเรียนรู้จักอัตภาพของตนเองและจัดการอารมณ์ความรู้สึกได้ มีการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางด้านอารมณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเพิ่มพูนความคิด ก่อให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงมีความกล้าหาญที่จะเผชิญกับความยากลำบากในชีวิต

4. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยความสุขจะได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาอย่างเหมาะสมและทั่วถึง
5. บุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและเข้มแข็งในการยกระดับคุณภาพของนักเรียน ด้วยการอุทิศด้วยการดูแลเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ²⁵

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพ พร้อมทั้งการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และได้รับการบริการที่เหมาะสม ตรงเวลา และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

2. เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยลดปัญหาของผู้เรียนในการออกจากระบบการศึกษาได้ แต่ก็ช่วยให้ผู้เรียนสามารถอยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตลอดเวลาของหลักสูตร

3. สร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ว่าผู้เรียนทุกกลุ่มจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาค

4. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน โดยนักเรียนได้รับการดูแลอย่างอบอุ่น

5. นักเรียนได้รับการพัฒนา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้าใจตนเอง มีการควบคุมอารมณ์ และพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีเป้าหมายในชีวิตที่แน่นอน

6. มีเครือข่ายความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน สร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเข้มแข็ง

²⁵ สุวิจักขณ์ สายช่วย, กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา, คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, (นครศรีธรรมราช : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, 2563), 6-7.

7. สนับสนุนการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมเป็นรายบุคคล พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะตัว สร้างโอกาสทางการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

8. สร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมในโรงเรียนด้วยความปลอดภัย ช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มนักเรียน ด้วยการดูแลอย่างสม่ำเสมอและมีความต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสังเกตพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่ปัญหา เช่น การใช้สารเสพติด การถูกรังแก หรือภาวะซึมเศร้า และสามารถดำเนินการป้องกันหรือแก้ไขได้ในเวลาที่เหมาะสม²⁶

เจตนาธรรม์และหลักการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจนในรูปแบบการส่งเสริมและการพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ โดยอ้างอิงจากความหลากหลายของแต่ละบุคคล ด้วยพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ และการพัฒนาร่วมในการแก้ปัญหาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้มีระบบที่มุ่งเน้นการวางรากฐานและแนวทางการดำเนินการในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนบทบาทและทัศนคติของผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบในการพัฒนาการของนักเรียนอย่างทั่วถึงและเป็นองค์รวม
2. การจัดระบบเพื่อสร้างความมั่นใจว่านักเรียนทุกคนจะมีครูหรืออาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่คอยดูแลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยจะต้องมีการเชื่อมโยงการดำเนินงานทุกส่วนภายในโรงเรียน
3. การสนับสนุนให้ครูและอาจารย์มีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นกับผู้ปกครอง เพื่อการดูแลที่เชื่อมโยงกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน
4. การส่งเสริมให้ผู้ปกครองสร้างเครือข่าย เพื่อสนับสนุน และดูแลบุตรหลานอย่างต่อเนื่อง
5. การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เพื่อทำการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในแนวทางที่มีความเป็นสหวิทยาการ²⁷

²⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 9.

²⁷ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 8.

การบริหารจัดการการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้ว่า การบริหารจัดการการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำเป็นต้องพึ่งพาความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและให้ความสำคัญต่อบทบาทของทุกหน้าที่ โดยแต่ละบทบาทจะมีหน้าที่ ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ในการตั้งนโยบายการทำงานเพื่อส่งต่อไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อช่วยเหลือให้โรงเรียนจัดการระบบดูแลนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีบทบาทและแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในด้านการดำเนินงานเรื่องการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 ให้ความร่วมมือ กำกับติดตาม หน่วยงานภายนอกที่ทำงานในด้านการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เกิดการพัฒนาองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

1.4 สนับสนุน ช่วยเหลือให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน

1.5 ส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วางแนวทางการนิเทศติดตาม เพื่อประเมินและรายงานผลโดยภาพรวมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีการสนับสนุนและส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาภายในสังกัด รวมทั้งการประสานความร่วมมือ กำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

2.1 นำนโยบายการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

2.2 ส่งเสริมศักยภาพให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ช่วยเหลือสถานศึกษานำเสนอรูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2.4 ดำเนินการเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการดำเนินงานที่เป็นหนึ่งเดียวในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.5 กำกับติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ

3. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาประกอบด้วยบุคคลหลายกลุ่มที่จะทำหน้าที่ในการให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งในฐานะผู้นำสูงสุดในสถานศึกษามีบทบาทและแนวทางขับเคลื่อน ให้มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ตลอดจนดูแล กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

3.2 คณะครู ในฐานะครู ถือเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนและได้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน สามารถสังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้คำแนะนำ ตลอดจนมีการสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับโรงเรียนเป็นไปในทิศทางที่ดี เกิดความภาคภูมิใจในสถาบัน

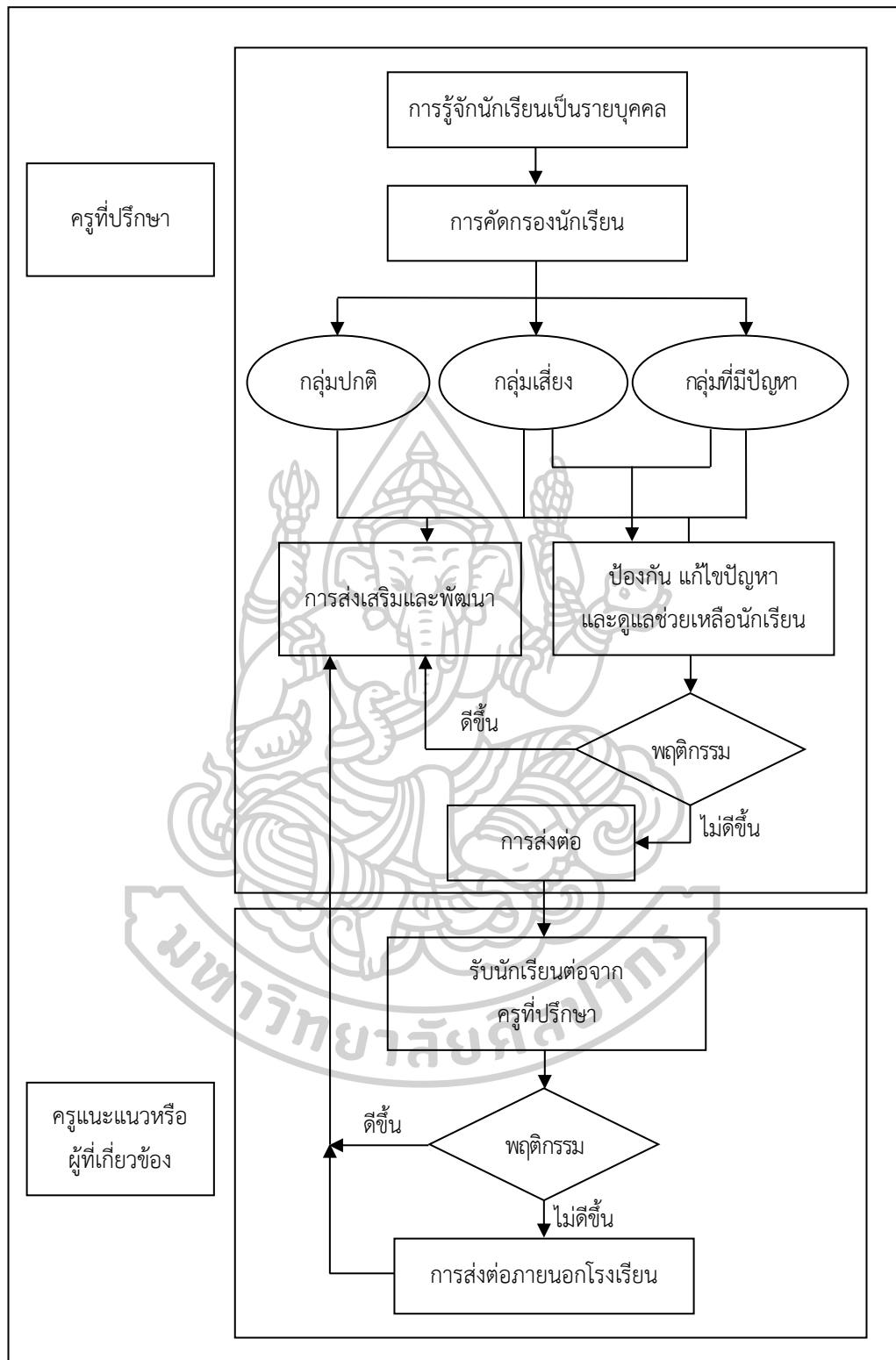
3.3 นักเรียน เป็นบุคคลที่เป็นตัวแปรสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน บทบาทในระบบ คือ เป็นผู้ให้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ การให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา การเข้าร่วมงานหรือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ตลอดจนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างตนเองและโรงเรียน²⁸

กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งของสถานศึกษาในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือของนักเรียน อย่างมีระบบ ระเบียบ และแบบแผนวิธีการที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาทำหน้าที่เป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินงาน และมีนักเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล อีกทั้งยังมีกระบวนการมีส่วนร่วมจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน มีการใช้เทคนิคและเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีวิธีการที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ โดยผ่านกระบวนการดำเนินงานทั้ง 5 ประการ²⁹ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 3

²⁸ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กลุ่มส่งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและกลุ่มพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ปีการศึกษา 2557-2558 ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน, เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <http://www.pepgtakesa2.com/>

²⁹ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 19.

แผนภูมิที่ 3 กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 19.

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในแง่ต่าง ๆ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่มีความหลากหลาย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคล และเป็นฐานข้อมูลสำหรับการคัดกรองนักเรียนเพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสมเหตุสมผลตามเอกลักษณ์ของแต่ละคน

หลักการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและการนำไปใช้

1. การรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการศึกษารายละเอียดของนักเรียนไปพร้อม ๆ กับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน
2. ควรใช้หลากหลายเทคนิคและวิธีการในการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้สามารถเข้าใจนักเรียนในมิติที่หลากหลาย
3. ควรเลือกใช้เครื่องมือหรือวิธีที่เหมาะสมกับเอกลักษณ์ของนักเรียนแต่ละคน
4. ไม่มีเครื่องมือหรือวิธีการใดที่ถือว่าดีที่สุดและให้ผลลัพธ์ได้อย่างครบถ้วน
5. จำเป็นต้องศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับนักเรียนทุกคนอย่างครบถ้วนและหลากหลาย
6. ความสำเร็จของการรวบรวมข้อมูลขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล
7. การศึกษาและรวบรวมข้อมูลควรเป็นกระบวนการที่เน้นการเข้าใจควบคู่กับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
8. เป้าหมายหลักของการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ การช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองมากขึ้น รวมถึงมีส่วนช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจกันได้ดีขึ้น และให้โรงเรียนใช้ข้อมูลนี้ในการเนินงานหรือกิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนต่อไป
9. คำนึงถึงความทันสมัยและความเป็นปัจจุบันของข้อมูลที่จะนำมาใช้
10. การวิเคราะห์ข้อมูลในบางกระบวนการหรือเครื่องมือที่นำมาใช้ในการรู้จักนักเรียนรายบุคคล จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือคนที่ได้รับการฝึกอบรม
11. ควรตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่งและหลายวิธีการ
12. รักษาความลับของข้อมูลอย่างเคร่งครัด
13. เก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งานและการสืบค้นภายหลัง

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาควรมีสำหรับใช้ในการวิเคราะห์และรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีดังนี้

1. ความสามารถและความถนัด อาทิเช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียน ความสามารถด้าน ดนตรี กีฬา ศิลปะ หรือเทคโนโลยี ความถนัดหรือความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน บทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา เป็นต้น

2. สุขภาพและลักษณะทางกายภาพ อาทิเช่น ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักและส่วนสูง ความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรคประจำตัว ความพิการ หรือความสะอาดของร่างกาย เป็นต้น

3. ประวัติครอบครัว อาทิเช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเหมาะสมของที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมโดยรอบ ความสามารถของผู้ปกครองในการดูแลและปกป้องนักเรียนอย่างปลอดภัย สุขภาพของสมาชิกในครอบครัว การใช้สารเสพติด การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การพนัน หรือการพนันออนไลน์ การใช้ความรุนแรง รายได้และค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง รวมถึงจัดการความสมดุลระหว่างรายรับและรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนมีและใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

4. การปรับตัวด้านอารมณ์และสังคม อาทิเช่น การจัดการความคิดของตนเองในสถานการณ์หรืออารมณ์ที่แปรผันต่อการใช้ชีวิต ภาวะซึมเศร้า ความเครียด ความวิตกกังวล การตื่นตกใจหรือกลัว การปรับตัวกับผู้อื่นในสังคม บุคลิกภาพที่เก็บตัว ซ้ำอาย ความไม่กล้าพูดหรือไม่กล้าแสดงออก ความไม่มั่นใจในตนเอง เป็นต้น

5. ความสนใจและการมองเป้าหมายในอนาคต อาทิเช่น การใช้เวลากับตัวเอง ความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ กิจกรรมที่ชอบทำในยามว่าง การวางแผนการศึกษาต่อ แนวทางในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

6. ปัจจัยเสี่ยง อาทิเช่น การอยู่ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูง การถูกบุคคลที่มีอิทธิพลชักชวนได้ง่าย ปัญหาสุขภาพของคนในครอบครัว การใช้สารเสพติด การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การพนันหรือการพนันออนไลน์ การถูกคุกคามหรือการล่วงละเมิดทางเพศ ความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศหรือเพศเดียวกัน การแต่งกายที่มีลักษณะยั่วยวน เป็นต้น

ครูที่ปรึกษาควรใช้กระบวนการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและมีความหลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านสภาพแวดล้อม ดังนี้

1. ระเบียบสะสม เป็นเอกสารที่ใช้เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน และครูที่ปรึกษาจะนำข้อมูลเหล่านี้ไปวิเคราะห์เพื่อทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในเบื้องต้น หากข้อมูลที่คัดกรองมายังไม่ครบถ้วนหรือมีข้อบางประการที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้นด้วยวิธี

หลากหลาย เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง หรือถามจากครูคนอื่น ๆ หรือเพื่อนนักเรียน และเก็บรักษาข้อมูลเหล่านั้นเป็นความลับ ความคุ้นเคยกับการใช้เครื่องมือวัดผลต่าง ๆ ยังสามารถช่วยได้ หากครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ ภายใต้โครงสร้างและรายละเอียดของเอกสารที่โรงเรียนกำหนด โดยทั่วไปแล้วควรมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสุขภาพ ครอบครัว และการศึกษา โดยจะต้องจัดเก็บรักษาอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเป็นเวลา 3 ปีการศึกษา และควรส่งต่อให้ครูที่ปรึกษาคนต่อไป หรืออาจมีการจัดครูที่ปรึกษาให้ติดตามนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจนจบการศึกษา 3 ปี หรือ 6 ปี

2. แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) โรงเรียนสามารถนำเครื่องมือนี้ไปใช้แทนการประเมินพฤติกรรม โดยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการวัดความรู้หรือการสอบนักเรียน แต่เป็นสิ่งที่ใช้สำหรับการคัดกรองนักเรียนในด้านความประพฤติ โดยสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีหลักการในการวิเคราะห์และศึกษานักเรียนในเรื่องสุขภาวะทางจิตได้ดียิ่งขึ้น แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนนี้ ได้รับการจัดทำขึ้นโดยกรมสุขภาพจิต โดยได้กำหนดแนวทางมาจาก The Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ) ซึ่งในแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน มีทั้งหมด 3 ชุด คือ 1) ชุดที่ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ประเมินนักเรียน 2) ชุดที่ผู้ปกครองเป็นผู้ประเมินนักเรียน 3) ชุดที่นักเรียนประเมินด้วยตัวเอง

3. แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เป็นการวิเคราะห์ความสามารถทางอารมณ์ในด้านการใช้ชีวิตอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข การรู้จักและเข้าใจความฉลาดทางอารมณ์ของตนเองจะช่วยให้พัฒนาและใช้ศักยภาพของตนเองในการดำรงชีวิตครอบครัว การทำงาน ตลอดจนการอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

4. แบบประเมินคุณธรรมและจริยธรรม (MQ) เป็นการวัดระดับของจริยธรรมและศีลธรรมของบุคคล ซึ่งสามารถแสดงถึงความสามารถในการควบคุมตนเอง การมีความรับผิดชอบ การซื่อตรง ความการกตัญญู การเป็นคนดี การมีระเบียบวินัย การรู้จักผิดชอบชั่วดี และการให้ความเคารพต่อผู้อื่น รวมถึงการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติอีกด้วย

5. กระบวนการและเครื่องมืออื่น ๆ ในกรณีที่มีข้อมูลจากการบันทึกการเรียนรู้และการประเมินพฤติกรรมนักเรียนนั้นไม่เพียงพอ หรือมีสถานการณ์ที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ครูที่ปรึกษาสามารถใช้เทคนิคและเครื่องมือเสริมให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น ดังนี้

5.1) การสังเกต เป็นแนวทางที่ใช้เพื่อช่วยครูที่ปรึกษาหรือครูผู้สอนให้เข้าใจนักเรียนได้ดีขึ้น เพื่อให้พวกเขาสามารถช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม แต่การสังเกตจะมีประสิทธิภาพเมื่อผู้ทำการสังเกตผ่านการอบรมอย่างถูกต้องและได้ทำการสังเกตอย่างมีขั้นตอน โดยควรสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงในสถานการณ์ต่าง ๆ และใช้ระยะเวลาในการสังเกตที่เหมาะสม ผู้ที่ไม่มีคุณภาพในการสังเกตอาจทำให้การบันทึกผลลัพธ์คลาดเคลื่อน ไม่มีความถูกต้องและเชื่อถือไม่ได้

5.2) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ครูหรือผู้ที่สามารถให้คำปรึกษาสามารถเลือกใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน การสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง กล่าวคือ เป็นการหาข้อเท็จจริงล้วนมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเพื่อเสริมรายละเอียดข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งอื่น เพื่อให้เข้าใจนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ส่วนการสัมภาษณ์เพื่อให้คำปรึกษา มีเป้าหมายเพื่อช่วยผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจัดการกับปัญหาที่เผชิญ เพื่อให้พวกเขามีชีวิตที่มีความสุขในสังคม

5.3) การเยี่ยมบ้าน เป็นการเก็บข้อมูลรายคนของนักเรียน เพื่อศึกษาความเป็นอยู่โดยรอบบ้านของนักเรียน การเยี่ยมบ้านนักเรียน จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในตัวนักเรียนในมุมกว้างมาก เนื่องจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในโรงเรียนนั้น อาจไม่เพียงพอในการตระหนักถึงปัญหาของพวกเขา โดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอาจมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมโดยรอบของบ้าน ดังนั้นครูควรเยี่ยมบ้านนักเรียนให้มีความสม่ำเสมอ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งข้อมูลจากการเยี่ยมบ้าน ความเป็นอยู่โดยรอบบ้าน สภาพครอบครัว และทัศนคติของผู้ปกครองต่อโรงเรียน ล้วนมีผลต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนค่อนข้างมาก

5.4) แบบบันทึกข้อมูลสุขภาพและการตรวจสุขภาพของนักเรียน เป็นอีกวิธีการที่มีความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลรายบุคคลของนักเรียน ช่วยให้ครูมีเกิดสัมพันธภาพกับนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น โดยวิเคราะห์ต้นเหตุของสิ่งที่นักเรียนต้องเผชิญในชีวิตให้ง่ายตายกว่าเดิม³⁰

อัจฉรา สอนโว ได้กล่าวถึงการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ว่าหมายถึง การเก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับนักเรียนทุกคนในแง่ของความสามารถในการเรียนรู้ รวมไปถึงความสามารถในด้านอื่น ๆ เช่น สุขภาพ สถานการณ์ครอบครัว และเศรษฐกิจ การใช้สารเสพติด ความปลอดภัย และพฤติกรรมทางเพศ ทั้งในด้านบวกและด้านลบ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และคัดกรองนักเรียนต่อไปในอนาคต³¹

สรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญ โดยครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องจัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้สามารถได้รับข้อมูลที่กว้างขวางที่สุดเกี่ยวกับนักเรียน ทั้งในแง่ความสามารถ สุขภาพ ครอบครัว และด้านอื่น ๆ เพื่อการคัดกรองนักเรียนในความรับผิดชอบในขั้นถัดไป

³⁰ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training: TEPE-58304 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, 2558), 23-26.

³¹ อัจฉรา สอนโว, ประสิทธิผลการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังกัด 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25, (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560), 8.

การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อแบ่งกลุ่ม เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงตามประเด็นปัญหาอย่างรวดเร็วและถูกต้อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถแบ่งกลุ่มเพื่อคัดกรองนักเรียน โดยอ้างอิงจากผลที่ได้จากการคัดกรองเป็น 2, 3 หรือ 4 กลุ่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์และขอบเขตที่โรงเรียนกำหนดไว้ เช่น หากมีการแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่มสามารถกำหนดกลุ่มได้ดังนี้

1. กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนซึ่งอยู่ในระดับมาตรฐาน ควรได้รับการสนับสนุนในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและการพัฒนาให้นักเรียนให้ตรงตามความต้องการ
2. กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีคุณสมบัติอยู่ในระดับเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน โรงเรียนจะต้องจัดให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามความเหมาะสมและทันเวลาที่
3. กลุ่มที่มีปัญหา หมายถึง นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มที่มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ต้องได้รับการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาโดยเร็ว
4. กลุ่มพิเศษ หมายถึง นักเรียนที่มีทักษะเฉพาะด้าน มีความสามารถพิเศษในด้านใดด้านหนึ่งหรือมีความชัดเจนหลายด้าน เมื่อเปรียบเทียบกับคนที่มีช่วงวัยใกล้เคียงกันในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะเหล่านั้นอย่างเต็มความสามารถ³²

เพลินพิศ สิงห์ดำ ได้กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียน คือ กระบวนการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อให้สามารถจัดกลุ่มนักเรียนได้ตามความเหมาะสม โดยจะแบ่งเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความสามารถตามมาตรฐาน กลุ่มปกติจะได้รับการประเมินและการพัฒนาตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ส่วนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา คือ กลุ่มนักเรียนที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือหรือการแก้ไขตามความสำคัญของแต่ละกรณี

สำหรับผลการคัดกรองนั้น นักเรียนต้องได้รับการจัดการข้อมูลให้อยู่ในการดูแลของครูที่ปรึกษา โดยนักเรียนจะไม่รับรู้ว่าคุณอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา โดยไม่เหมือนกับกลุ่มปกติอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีความไวต่อความรู้สึกและเข้าถึงได้ง่าย นักเรียนเหล่านั้นก็ควรได้รับการปกป้องจากการถูกรังแกโดยเพื่อน เพราะฉะนั้น ผลการคัดกรองนักเรียนจึงต้องเก็บไว้เป็นความลับ และเมื่อต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ครูควรระวังไม่ให้

³² กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 15.

ผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณลูกของตนมีปัญหาที่แตกต่างจากเพื่อนในทางลบ ซึ่งสามารถทำให้เกิดผลเสียต่อนักเรียนในอนาคตได้น้อยที่สุด³³

สรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียนถือเป็นการประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูลในหลากหลายมิติ เพื่อช่วยในการจัดกลุ่มนักเรียนให้สอดคล้องกับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดหรือตามข้อคิดเห็นของครู โดยจะแบ่งเป็นกลุ่มที่ปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา และข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาจะต้องถูกเก็บเป็นความลับ ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องติดตามผลและทำงานร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อสร้างแรงสนับสนุนพัฒนาเด็กตามศักยภาพเฉพาะบุคคล โดยมีการทำงานร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ไปพร้อมกัน

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

การส่งเสริมพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่มีปัญหา และกลุ่มพิเศษ ให้เกิดประสิทธิภาพและได้เพิ่มพูนทักษะของตนเองอย่างเต็มความสามารถ ก่อให้เกิดความภูมิใจในตนเอง เปรียบเสมือนเกราะป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษกลับกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาในอนาคต และยังช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา กลับมาเป็นกลุ่มปกติ มีมาตรฐานตามที่โรงเรียนเป็นผู้กำหนด สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ และเป็นไปตามที่ชุมชนคาดหวังในอนาคต

วิธีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนนั้นมีหลากหลายกระบวนการ โดยโรงเรียนสามารถพิจารณาความเหมาะสมในการดำเนินการได้ แต่โรงเรียนควรมีกิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)
2. การเยี่ยมบ้าน
3. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)
4. การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเรียน และกิจกรรมที่เน้นเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต

จันทร์ฉาย ไทยรัตน์ ได้กล่าวไว้ว่า สถานศึกษามีการดำเนินโครงการและกิจกรรมที่สนับสนุนการพัฒนานักเรียนอย่างครอบคลุมทั้งนักเรียนกลุ่มปกติและนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีการจัดประชุมกับผู้ปกครองนักเรียนทุกระดับเป็นประจำทุกภาคเรียน พร้อมทั้งจัดทำรายงานการประชุม หรือจัดทำกลุ่มไลน์ผู้ปกครอง เพื่อใช้เป็นหลักฐานและสื่อสารกับผู้ปกครองได้อย่างเป็นปัจจุบัน ส่งเสริมให้

³³ เฟลินพิศ สิงห์คำ, การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2560), 26.

นักเรียนมีการคิดวางแผนชีวิตในการเลือกเส้นทางอาชีพหรือศึกษาต่อที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง และมีการดำเนินกิจกรรมโฮมรูมเพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนได้อย่างตรงประเด็น³⁴

สรุปได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ภายใต้การดูแลของครูที่ปรึกษาได้มีโอกาสพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและเต็มศักยภาพ ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กนักเรียนกลุ่มทั่วไปกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา และยังเป็น การสนับสนุนให้นักเรียนที่มีความเสี่ยงสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดีขึ้น สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข เพื่อวางแผนทางการดำเนินการร่วมกันตามที่โรงเรียนหรือชุมชนตั้งความคาดหวังไว้

การป้องกันและแก้ไขปัญหา

ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความสนใจนักเรียนรายบุคคลอย่างเท่าเทียม แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหานั้น ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษและควรวางแนวทางที่ดีที่สุดในการให้ความช่วยเหลือ เพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเหล่านั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก และไม่ควรถูกเพิกเฉยต่อ นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ด้านทานได้ยาก การสร้างความตระหนักรู้จึงเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างมากในการพัฒนานักเรียนให้เติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคมโลก อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนนั้น มีหลากหลายกระบวนการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ โดยมีอย่างน้อย 2 ประการ ดังนี้

1. การให้คำแนะนำหรือการให้คำปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา³⁵

พิชามณูษ์ ม่วงแก้ว ได้กล่าวว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นการดูแลและใส่ใจในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด จนสามารถหากระบวนการในการป้องกันและแก้ไขปัญหได้ตามความ

³⁴ จันท์ฉาย ไทยรัตน์, การบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2561), 11.

³⁵ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559), 15-16.

เหมาะสม โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนเกิดปัญหาสำคัญในสังคม ทั้งนี้ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทมากขึ้น เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาที่รบกวนจิตใจของนักเรียนให้น้อยลง การดำเนินกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นแก่นักเรียนไม่เพียงแต่การให้คำแนะนำเบื้องต้นเท่านั้น แต่ยังมี การจัดกิจกรรมที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การสนับสนุนการแก้ไขปัญหานักเรียนด้วย³⁶

เพลินพิศ สิงห์คำ ได้กล่าวว่า การสนับสนุนและดูแลนักเรียนให้สามารถจัดการกับปัญหาได้ดีขึ้น และเพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญ รวมถึงมีความสามารถในการรับมือกับปัญหาทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีการพัฒนาทักษะในการใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยและรอดพ้นจากสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ และเพื่อเติบโตก้าวไปเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป³⁷

สรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นมีประสิทธิภาพ ต้องทำให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนทราบ นักเรียนและผู้ปกครองต้องมีการประสานงานร่วมกัน เพื่อเพิ่มพูนความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียน พร้อมทั้งมีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพื่อกำหนดแนวทางการสนับสนุนที่เหมาะสม ต้องมีการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และมีการประเมินผลและติดตามความคืบหน้าในกระบวนการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

การส่งต่อ

การส่งต่อ เป็นการดำเนินการในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อครูที่ปรึกษาพบว่านักเรียนบางคนมีปัญหาที่ไม่สามารถจัดการได้ จึงจำเป็นต้องมีการส่งต่อไปยังครูท่านอื่นในโรงเรียนหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภายนอก เช่น ครูแนะแนว ครูประจำวิชา หรือครูในกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน หากมีการปล่อยให้เฉพาะครูที่ปรึกษารับผิดชอบหรือดูแลเพียงฝ่ายเดียว ปัญหาเหล่านั้นอาจจะขยายใหญ่ขึ้นหรือลุกลามไปสู่ปัญหาที่แก้ไขได้ยาก การส่งต่อ สามารถแบ่งเป็น 2 ประการ คือ 1) การส่งต่อภายใน ซึ่งครูที่ปรึกษาจะส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ ขึ้นอยู่กับ

³⁶ พิชามณูช ม่วงแก้ว, การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2559), 37.

³⁷ เพลินพิศ สิงห์คำ, การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560), 32.

ลักษณะของปัญหา เช่น อาจส่งต่อไปยังครูแนะแนว ครูพยาบาล หรือครูผู้สอนในวิชาต่าง ๆ หรือครูในกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน 2) การส่งต่อภายนอก ครูกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน จะดำเนินการส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอก หากต้องส่งต่อไปยังครูกลุ่มบริหารกิจการนักเรียนเพียงฝ่ายเดียว อาจเป็นเพียงแค่การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ อาจทำให้ครูที่ปรึกษาไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างทันท่วงที เช่น นักเรียนมีปัญหาทางด้านอารมณ์ หรือการใช้สารเสพติด โดยเฉพาะความประพฤติที่มีความก้าวร้าวและรุนแรง ครูที่ปรึกษาต้องเร่งดำเนินการส่งต่อและให้การช่วยเหลืออย่างเป็นระบบขั้นตอน พร้อมทั้งประสานงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือนั้นเกิดประโยชน์สูงสุด หากปัญหาเหล่านั้นไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ภายใน ครูกลุ่มบริหารกิจการนักเรียนต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายนอกด้วยเช่นกัน

แนวทางการพิจารณาสำหรับการส่งต่อนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีหลักคิดที่ต้องคำนึงถึงการส่งนักเรียนไปพบครูท่านอื่น ให้นักเรียนได้รับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยตรงประเด็นต่อไป โดยดำเนินการได้ดังนี้ 1) นักเรียนที่ไม่เปลี่ยนแปลงความประพฤติหรือมีความประพฤติที่ไม่ดี แม้จะมีกระบวนการช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษาแล้วก็ตาม 2) นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือกับการช่วยเหลือจากครูที่ปรึกษา เช่น นัดหมายแล้วไม่มาตามเวลา หรือไม่สนใจร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง 3) ปัญหาของนักเรียนที่เฉพาะเจาะจง เช่น เรื่องเกี่ยวกับด้านอารมณ์ ความซับซ้อนทางจิตใจของนักเรียนที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด รวมถึงการได้รับการบำบัดโดยใช้หลักจิตวิทยา ควรพิจารณาการส่งต่อให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านนี้เพื่อความต่อเนื่องในการให้ความช่วยเหลือในอนาคต

แนวทางการส่งต่อนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ประสานงานกับครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียนให้มีการเตรียมตัวก่อนล่วงหน้า 2) รวบรวมข้อมูลส่วนตัวที่สำคัญของนักเรียนเกี่ยวกับการช่วยเหลือตลอดจนกระบวนการที่ได้ดำเนินการไปก่อนหน้านี้ รวมถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการสนับสนุนดูแลนักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบ โดยมีเอกสารบันทึกการส่งต่อหรือแบบฟอร์มขอความร่วมมือที่แจ้งให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับนักเรียนทราบ 3) ครูที่ปรึกษาควรอธิบายให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงการสร้างความเข้าใจและความสำคัญของการส่งต่อ โดยครูที่ปรึกษาต้องใช้ถ้อยคำที่สร้างสรรค์ เพื่อลดความรู้สึกผิด ความวิตกกังวล หรือความโกรธลง โดยนักเรียนควรรู้สึกดีกับการส่งต่อและได้พบกับครูที่ให้การสนับสนุนนักเรียนอย่างแท้จริง 4) มีการติดตามผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวไว้ว่า ความสำคัญความสำคัญของการส่งต่อนักเรียนโดยครูที่ปรึกษา รวมถึงแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อลดปัญหาที่จะตามมา ซึ่งต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการป้องกันและแก้ไขปัญหา แต่อย่างไรก็ตามบางสถานการณ์อาจมีความซับซ้อนและการให้ความช่วยเหลือที่ไม่ทั่วถึง หากนักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้น ครูที่ปรึกษาควรมอบหมายให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเข้ามาช่วยดูแลแก้ไขปัญหาเหล่านั้น เพื่อให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนอย่าง

ถูกต้องและทันท่วงที หากปล่อยให้ เป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจ ทำให้ปัญหาลุกลามและเป็นเรื่องยากที่จะจัดการได้

การนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในสถานศึกษา มีวิธีการดำเนินงานที่ประกอบด้วย กิจกรรมต่าง ๆ และนำไปสู่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน³⁸ โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนาและขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แนวทางการดำเนินงาน
1. ศึกษาสภาพและทิศทางการดำเนินงาน	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างองค์ความรู้เรื่องนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน - ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและศักยภาพของสถานศึกษาในการจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน - ศึกษาและวิเคราะห์บริบทของชุมชน
2. วางแผนการดำเนินงานจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างทีมงานและส่งเสริมการมีทัศนคติที่ดีในการทำงานให้กับสมาชิกในทีม - วางกลยุทธ์ในการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน - กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน - จัดทำปฏิทินรวมถึงแผนพัฒนาให้ครอบคลุมทั้งการบริหารจัดการระบบช่วยเหลือนักเรียนและการสร้างกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา ร่วมด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ <ol style="list-style-type: none"> 1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนาเด็ก 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ - สร้างสื่อหรือนวัตกรรมที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

³⁸ สุวิจักขณ์ สายช่วย, กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา, คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, (นครศรีธรรมราช : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, 2563), 18-19.

การพัฒนาและขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แนวทางการดำเนินงาน
3. ดำเนินการตามแผนที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาทักษะ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้ของบุคลากรในกระบวนการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน - สนับสนุนให้ครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครอบคลุมทั้ง 5 ชั้นตอน - สร้างหรือจัดหาสื่อและนวัตกรรมที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของครูที่ปรึกษา
4. นิเทศ กำกับ ติดตาม	<p>ดำเนินการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานตามระยะเวลาที่เหมาะสมและครอบคลุมกิจกรรมต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - นำเสนอข้อมูล ความรู้ หรือกระบวนการที่เป็นประโยชน์ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน - จัดประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างความร่วมมือในด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา - ติดตามผลการประเมินและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ
5. ประเมินเพื่อทบทวน (ประเมินภายใน)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประเมินผลการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้วยเทคนิคที่มีความหลากหลาย อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง - มุ่งหวังให้การประเมินผลการดำเนินงานเป็นไปเพื่อการพัฒนามากกว่าการจับผิดบุคคล - ประเมินด้วยบรรยากาศแบบกัลยาณมิตร - ใช้ผลการประเมินในการปรับปรุงจุดอ่อนและพัฒนาส่วนที่ดีอยู่แล้วให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความมั่นคงของสถานศึกษาในอนาคต
6. สรุปรายงาน/ประชาสัมพันธ์	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้ - วัตถุประสงค์ - เป้าหมาย - กระบวนการดำเนินงาน - ผลลัพธ์จากการดำเนินงาน

การพัฒนาและขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แนวทางการดำเนินงาน
	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาหรืออุปสรรค - ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการพัฒนา - การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ <ul style="list-style-type: none"> • ผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ Best Practices • ครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาดีเด่น • นักเรียนที่มีส่วนร่วม สภานักเรียน เพื่อนที่ปรึกษา • ผู้ปกครองหรือชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ที่มา : สุวิจักขณ์ สายช่วย, กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา, คู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, (นครศรีธรรมราช : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, 2563), 18-19.

จันทร์ฉาย ไทรัตน์ ได้นำเสนอถึงการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อ ไว้ว่า สถานศึกษามีการแยกกลุ่มนักเรียนที่จะส่งต่อได้อย่างรวดเร็วมีการประสานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนภายใน เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครองมีการประสานงานกับบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกในการส่งต่อนักเรียน มีการบันทึกการส่งต่อนักเรียน ทั้งภายในและภายนอก และมีการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนของผู้เชี่ยวชาญภายนอกอย่างสม่ำเสมอ³⁹

สรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญ และเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยครูหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะใช้เทคนิคหรือกระบวนการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาอย่างเหมาะสม แต่หากนักเรียนยังคงมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หรือมีความต้องการเฉพาะด้านเกินขอบเขตที่โรงเรียนจะดูแลได้ การส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเป้าหมายหลักของการส่งต่อ คือ ให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างตรงจุด ทันทั่วถึง และเหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาและคุณภาพชีวิตของนักเรียนในระยะยาว และส่งผลดีต่อสถานศึกษาต่อไป

³⁹ จันทร์ฉาย ไทรัตน์, การบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2561), 11.

บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา เป็นองค์กรที่ประกอบด้วยบุคคลหลากหลายที่มาารวมกันเพื่อทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคลากรทางการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้นำสูงสุดขององค์กรการศึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการ และมุ่งเน้นให้ระบบดูแลนักเรียนมีประสิทธิภาพ โดยมีบทบาทหน้าที่และมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 4 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. การบริหารจัดการให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระบุแนวทางและเป้าหมายในการดำเนินงานในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. สร้างความตระหนักรู้ให้ครูทุกคน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. ออกแบบโครงสร้างการบริหารที่เหมาะสมกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละสถานศึกษา 4. มอบหมายให้คณะกรรมการดำเนินงานตามเหมาะสม 5. จัดการประชุมให้กับคณะกรรมการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความเหมาะสม 6. จุดประกายให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาทักษะเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
2. การประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับองค์กรและบุคลากรภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่าย โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ที่ว่าการอำเภอ เป็นต้น	<ol style="list-style-type: none"> 1. เชิญร่วมเป็นคณะกรรมการและผู้ปกครองเครือข่ายในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. กำหนดการประชุมหารือและขอความร่วมมือจากองค์กรหรือผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย
3. การนิเทศ กำกับและติดตามการประเมินผล สนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดปฏิทินการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ 2. นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 3. ให้รางวัล เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานต่าง ๆ

บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา ถือเป็นผู้ที่เข้าใจและใกล้ชิดกับนักเรียนที่สุดในโรงเรียน และเป็นคนสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะถือเป็นผู้นำข้อมูลมาวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล ถือเป็นบุคคลสำคัญที่สุตรงจากนักเรียน โดยมีบทบาทหน้าที่และมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 5 บทบาทหน้าที่ของครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษา

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนแต่ละคน พร้อมทั้งจัดเตรียมเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนแต่ละคน 2. ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมโดยนำเครื่องมือไปใช้งานในการเก็บข้อมูลและอัปเดตข้อมูลให้มีความทันสมัย 3. เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาวิเคราะห์ผล
2. การคัดกรองนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด 2. สรุปผลการจำแนกและการคัดกรองเป็นกลุ่มต่าง ๆ
3. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเยี่ยมบ้าน 2. กิจกรรมโฮมรูม 3. การสร้างสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน 4. การประชุมผู้ปกครอง
4. การจัดกิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้คำแนะนำ 2. ให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้น 3. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง
5. การส่งต่อ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้อง
6. การรายงานผล	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายงานความก้าวหน้าในระหว่างดำเนินการ 2. รายงานผลเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม

ครูผู้สอน มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ไม่ใช่แค่สอนเนื้อหาวิชาการเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงดูแล ช่วยเหลือ เข้าใจ และสนับสนุนนักเรียนในทุก ๆ เรื่อง การเข้าใจนักเรียนตามแต่ละบริบทและแผนการเรียน และต้องคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ของนักเรียน โดยมีบทบาทหน้าที่และมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 6 บทบาทหน้าที่ของครูผู้สอน

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. การดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในเบื้องต้น	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำการศึกษา สังเกต ตรวจสอบ และเก็บรวบรวมข้อมูล 2. ติดต่อประสานงานกับครูที่ปรึกษา เพื่อส่งเสริม ปกป้อง และแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น 3. จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อและพัฒนานักเรียนให้ดีขึ้น

บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการจัดระบบงานแนะแนว ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีบทบาทหน้าที่และมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 7 บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. การสนับสนุนครูที่ปรึกษา ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้คำปรึกษาช่วยเหลือครูที่ปรึกษา 2. ให้ความมั่นใจและกำลังใจกับเพื่อนร่วมอาชีพ 3. ให้คำปรึกษารอบด้าน ทั้งการศึกษา อาชีพ ชีวิต และสังคม เป็นรายกลุ่มและรายบุคคล 4. จัดทำการศึกษาวิจัยและเป็นรายบุคคล 5. เตรียมเครื่องมือสำหรับสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครบถ้วน ต่อเนื่อง และทันสมัย 6. ให้คำปรึกษาในการสร้างข้อมูลนักเรียนควบคู่กับผลการเรียน เมื่อนักเรียนมีการย้ายโรงเรียน
2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน ช่วยเหลือ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน 2. จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนแต่ละคนอย่างเต็มศักยภาพ
3. การจัดกิจกรรมที่ป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ 2. ประสานความร่วมมือกับ ครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
4. การส่งต่อ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทบาทหน้าที่ของครูหัวหน้าระดับ เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบเฉพาะต่องานในระดับสายชั้นที่ต้องดูแลนักเรียนตามความเหมาะสม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีบทบาทหน้าที่และมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 8 บทบาทหน้าที่ของครูหัวหน้าระดับ

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. การติดตาม กำกับ ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. วางแผน กำกับ และติดตามการทำงานของครูที่ปรึกษาอย่างชัดเจนและมีการรับทราบโดยทั่วกัน 2. อำนวยความสะดวกให้กับครูที่ให้คำปรึกษาในการทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3. การจัดบันทึกหลักฐานการทำงาน และรายงานการประเมินผล พร้อมทั้งส่งต่อไปยังผู้บริหาร
2. การประสานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดประชุมครูประจำเดือน เพื่อเพิ่มคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. ร่วมกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อปรึกษาปัญหากรณี 3. ให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่ครูที่ปรึกษา 4. ติดต่อประสานกับหน่วยงานภายในและภายนอก

บทบาทหน้าที่ของนักเรียน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งเป็นผู้รับการสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่สถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างตรงประเด็นและมีความถูกต้อง จึงมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 9 บทบาทหน้าที่ของนักเรียน

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. การกำหนดบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและการให้ความสนับสนุนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานักเรียน 2. ให้ความร่วมมือในการสอดส่องพฤติกรรมของนักเรียนจากครูหรือคณะกรรมการสถานักเรียนที่โรงเรียน 3. เป็นตัวอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน 4. เข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมเพื่อนที่ปรึกษา 5. เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยสถานศึกษา 6. สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบ้านและโรงเรียน

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์คณะบุคคลที่ประกอบด้วย ตัวแทนหน่วยงาน ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาการศึกษา โดยมีบทบาทหน้าที่และมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 10 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. การให้การสนับสนุนด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสอบถามและติดตามการดำเนินงาน จากผู้บริหารโรงเรียน 2. เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียน 3. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในการช่วยติดตามพฤติกรรมนักเรียน 4. อำนวยความสะดวกในการประสานงาน เมื่อโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและผู้ปกครองเครือข่าย คือ กลุ่มบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในพื้นที่มากที่สุด ต้องให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนเป็นพิเศษ อาทิเช่น ผู้ปกครอง ผู้ปกครองเครือข่าย ชมรมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครองและครู โดยมีบทบาทหน้าที่และมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 11 บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองและผู้ปกครองเครือข่าย

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. อบรมดูแลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตครอบครัว ให้ความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างสภาพแวดล้อม ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากตัวอย่างที่ดี 2. เสริมแรงและให้กำลังใจนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและศักยภาพของตน 3. ใช้คำพูดเสริมแรงและหลักจิตวิทยาในการดูแลนักเรียน
2. วางแผนร่วมกับโรงเรียน ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เข้าร่วมประชุม วางแผน เพื่อหาแนวทางการดำเนินงาน 2. ให้ข้อมูลที่นักเรียนสำหรับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา
3. เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินงานที่ดีแก่นักเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน 2. เสนอแนวทางในการใช้ชีวิตที่ดีให้กับนักเรียน

บทบาทหน้าที่ของสังคม ต้องเป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและพฤติกรรมของเด็ก ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองในแนวทางที่เหมาะสม โดยมีบทบาทหน้าที่และมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 12 บทบาทหน้าที่ของสังคม

บทบาทหน้าที่	แนวทางการดำเนินงาน
1. สนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. จัดสภาพแวดล้อมชุมชนที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน 2. ช่วยกันติดตามสอดส่องดูแลนักเรียน 3. สร้างแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน 4. สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5. ให้ข้อมูลข่าวสารพฤติกรรมของนักเรียนกับโรงเรียน

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานมีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิเช่น กรมสุขภาพจิต สถานีอนามัย สถานพยาบาล องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น การปกครองพิเศษ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน สื่อมวลชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์กรเอกชนต่าง ๆ โดยมีบทบาทหน้าที่และมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ
2. สอดส่อง ดูแล และให้ความช่วยเหลือด้านความปลอดภัย รวมถึงการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน
3. ร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ ความสนใจ และความถนัด
4. เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกงาน และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักเรียนตามความเหมาะสม
5. สนับสนุนการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนข้อมูล และขยายผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง⁴⁰

⁴⁰ สุวิจักขณ์ สายช่วย, กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา, **คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, (นครศรีธรรมราช : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, 2563), 22-28.

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนพัฒนานิคม

ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน

โรงเรียนพัฒนานิคม ก่อตั้งขึ้นโดย ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ โรงเรียนพัฒนานิคม ตั้งอยู่เลขที่ 192 หมู่ที่ 6 ตำบลพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้เริ่มก่อตั้งเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2504 นับถึงปัจจุบันโรงเรียนพัฒนานิคมมีอายุ 64 ปี

ในอดีต เมื่อปี พ.ศ. 2403 รัฐบาลของ ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐบาลในสมัยนั้น ได้ออกกฎหมายยกเลิกอาชีพซบสามล้อในกรุงเทพมหานคร (จังหวัดพระนครเดิม) และได้อพยพครอบครัวของกรรมกรสามล้อเข้าไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในเขตพื้นที่อำเภอพัฒนานิคม ซึ่งในขณะนั้นอำเภอพัฒนานิคม ยังเป็นป่าน้อยใหญ่และยังห่างไกลความเจริญ และได้จัดสรรที่ดินให้แก่กรรมกรสามล้อคนละ 25 ไร่ พร้อมกับมีคำสั่งให้สร้างโรงเรียนขึ้น เพื่อเป็นสถานที่ให้การศึกษาอบรมแก่บุตร-ธิดา ของกรรมกรสามล้อเหล่านั้น

โรงเรียนพัฒนานิคม ได้เปิดทำการสอนปีแรก เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2504 มีนักเรียนจำนวน 7 คน ครู 2 คน และนักการภารโรง 1 คน โดยมี ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาเป็นประธานในพิธีเปิด โดยมีนายอนันต์ อ่ำพันธ์ เป็นครูใหญ่ในขณะนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 กรมสามัญศึกษา ให้โรงเรียนเปิดทำการสอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี นายวิธาน สุวรรณทัต ให้เกียรติเป็นประธานในพิธีเปิดสถานศึกษา เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2525

ปัจจุบันโรงเรียนพัฒนานิคม มีความเจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ มีอาคารเรียนแบบถาวร 2 ชั้น 16 ห้องเรียน จำนวน 2 หลัง อาคารเรียนแบบถาวร 3 ชั้น 24 ห้องเรียน จำนวน 1 หลัง อาคารเรียนแบบถาวร 3 ชั้น 18 ห้องเรียน 1 หลัง หอประชุม จำนวน 1 หลัง อาคารเอนกประสงค์ (โดม) จำนวน 1 หลัง โรงฝึกงานจำนวน 4 ห้อง หอถ้ำประปา รพช. 1 ถัง บ้านพักครู 11 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง ห้องน้ำ 6 ที่/27 จำนวน 4 หลัง

มีบุคลากรทั้งหมด 113 คน แบ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูปฏิบัติการสอน จำนวน 87 คน พนักงานราชการ จำนวน 1 คน ครูอัตราจ้าง จำนวน 4 คน ครูชาวต่างชาติ จำนวน 3 คน ครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 1 คน พนักงานบริการเอกสาร จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำนวน 1 คน ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 6 คน พนักงานรักษาความปลอดภัย จำนวน 2 คน พนักงานขับรถยนต์ จำนวน 1 คน และมีนักเรียน จำนวน 1,953 คน

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

- ชื่อโรงเรียน โรงเรียนพัฒนานิคม
- อักษรย่อ พ.น.
- สถานที่ตั้ง เลขที่ 192 หมู่ที่ 6 ถนนลพบุรี-วังม่วง ตำบลพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี รหัสไปรษณีย์ 15140
- ตราประจำโรงเรียน

- สีประจำโรงเรียน
 - แผนที่ประเทศไทย หมายถึงชาติ
 - ธรรมจักร หมายถึง ศาสนา
 - ฉัตร หมายถึง พระมหากษัตริย์
 - กรอบเสมา หมายถึง กระทรวงศึกษาธิการ
 - สีเขียว หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญงอกงาม
 - สีเหลือง หมายถึง คุณธรรม จริยธรรม
 - เมื่อรวมกันแล้ว เขียว - เหลือง โรงเรียนที่มีความเจริญงอกงาม สมบูรณ์ เปี่ยมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม
- คำขวัญ มานะ สะอาด จริงใจ วินัย สามัคคี
- วิสัยทัศน์ ภายในปี 2570 โรงเรียนพัฒนานิคมเป็นโรงเรียนคุณภาพชั้นนำ ก้าวล้ำเทคโนโลยีดิจิทัล มีมาตรฐานสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย
- พันธกิจ
 1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นพลเมืองและพลโลก
 2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ
 3. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม
 4. พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาทั้งด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

5. พัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่มีความปลอดภัย เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

6. พัฒนาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ ยึดหลักธรรมาภิบาล สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

- เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 และมีความเป็นพลเมืองและพลโลก

2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ

3. โรงเรียนมีหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

4. โรงเรียนมีระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่มีความปลอดภัย เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

6. โรงเรียนเป็นโรงเรียนคุณภาพชั้นนำ มีความยั่งยืน ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน

- กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
3. สุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม ความเป็นพลเมืองและพลโลก

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

1. ด้านภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา
3. ด้านสมรรถนะทางวิชาชีพครู ความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาและวิธีการสอน
4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลาย ตอบสนองความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

2. ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

1. ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ
2. ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาคุณภาพการบริหารและการจัดการ

1. ด้านการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการ
2. ด้านการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

และสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และมีความปลอดภัย

- ชื่อผู้บริหาร นายธีรพงษ์ ภูธร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา
วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
- โทรศัพท์ 036-491-338
- Website <http://www.ptnk.ac.th>
- E-mail pattananikom.sch@gmail.com

จำนวนบุคลากรและนักเรียน

ตารางที่ 13 ข้อมูลผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนพัฒนานิคม ปีการศึกษา 2567

ตำแหน่ง	วิทยฐานะ	อันดับ	ครูและบุคลากรทางการศึกษา (คน)		
			ชาย	หญิง	รวม
1. ผู้อำนวยการโรงเรียน	ชำนาญการพิเศษ	คศ.3	1	-	1
	รวม	-	1	-	1
2. รองผู้อำนวยการโรงเรียน	ชำนาญการ	คศ.2	2	-	2
	ชำนาญการพิเศษ	คศ.3	-	1	1
	รวม	-	2	1	3
3. ครู	-	คศ.1	6	16	22
	ชำนาญการ	คศ.2	10	20	30
	ชำนาญการพิเศษ	คศ.3	5	19	24
	รวม	-	21	51	72

ตำแหน่ง	วิทยฐานะ	อันดับ	ครูและบุคลากร ทางการศึกษา (คน)		
			ชาย	หญิง	รวม
4. ครูผู้ช่วย	-	-	3	8	11
	รวม	-	3	8	11
5. พนักงานราชการ	-	-	-	1	1
	รวม	-	-	1	1
6. ครูอัตราจ้าง	-	-	-	7	7
	รวม	-	-	7	7
7. ลูกจ้างชั่วคราว	-	-	6	8	14
	รวม	-	6	8	14
รวมทั้งหมด			33	80	113

ตารางที่ 14 ข้อมูลนักเรียน โรงเรียนพัฒนานิคม ปีการศึกษา 2567

โรงเรียน	เพศ	มัธยมศึกษาตอนต้น				มัธยมศึกษาตอนปลาย				รวมทั้งสิ้น ⁴¹
		ม.1	ม.2	ม.3	รวม	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	
พัฒนานิคม	ชาย	111	110	102	333	174	162	154	490	823
	หญิง	159	147	127	433	242	226	229	697	1,130
	รวม	270	257	239	766	416	388	383	1,187	1,953

⁴¹ โรงเรียนพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี, แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570), (ลพบุรี : โรงเรียนพัฒนานิคม, 2566), 4-8.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนใหญ่จะเป็น มุ่งเน้นเพื่อศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการดำเนินการ ปัญหาในการปฏิบัติงานของครูที่ปรึกษา เพื่อทราบ ผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อหาสาเหตุ และ กระบวนการช่วยเหลือนักเรียนด้วยวิธีที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยภายในประเทศและ งานวิจัยต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

งานวิจัยภายในประเทศ

บุศรินทร์ ประคำมินทร์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียน อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โรงเรียน ส่วนใหญ่สามารถดำเนินงานได้อย่างสอดคล้องกับแนวทางที่กำหนด โดยเฉพาะในด้านการจัดประชุม ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสำคัญมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนและครอบครัวที่เข้มแข็ง และ 2) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับ ครูที่ปรึกษา พบว่าทั้งสองกลุ่มมีมุมมองที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่ ปรึกษามีบทบาทในการดำเนินงานด้านนี้มากกว่าผู้บริหาร โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดกิจกรรมโฮม รูมและการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ซึ่งอาจเกิดจากความใกล้ชิดระหว่างครูกับนักเรียนในระดับห้องเรียน ทำให้ครูมีบทบาทที่ชัดเจนกว่าในการดูแลนักเรียน สำหรับการเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยรวมไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าโรงเรียน ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีความพร้อมและสามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนได้มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อันเนื่องมาจากทรัพยากรและบุคลากรที่เพียงพอกว่า ซึ่งช่วยให้ การดำเนินงานมีความเป็นระบบและต่อเนื่องมากขึ้น⁴²

อัชฎายุท โปธินอก ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า 1) จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า โดยภาพรวมและในรายด้าน

⁴² บุศรินทร์ ประคำมินทร์, การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน อำเภอ ธาตุพนม จังหวัดนครพนม, (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 2558), บทคัดย่อ.

ต่าง ๆ การดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่สามารถจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั้งด้านการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียนอย่างเหมาะสม 2) ในส่วนของปัญหาที่พบจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น อยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาโดยรวม เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า มีจำนวน 2 ด้านที่มีปัญหาในระดับปานกลาง และอีก 3 ด้านอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า แม้ปัญหาโดยรวมจะไม่รุนแรง แต่ยังคงมีประเด็นบางประการที่ควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ปรึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความแตกต่างดังกล่าวสัมพันธ์กับตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อมุมมอง แนวทางการดำเนินงาน และการจัดการกับปัญหาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน⁴³

วรารุณี เหล่าจินดา ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนในเขตพื้นที่ดังกล่าวมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับระบบอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาและข้อจำกัดบางประการที่ส่งผลต่อการดำเนินงานในภาพรวม โดยเฉพาะในประเด็นของ การส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น เนื่องจาก ผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการส่งต่อ ทำให้ความร่วมมือจากครอบครัวยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร ในขณะเดียวกัน ครูก็มีภาระงานด้านการสอนจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถเสียสละเวลาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเต็มที่ แม้จะมีความตั้งใจดี แต่ข้อจำกัดด้านเวลาและภาระหน้าที่ส่งผลให้บางขั้นตอนอาจดำเนินไปได้ไม่ครบถ้วน เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงควรดำเนินการ ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับบทบาทของตนในการมีส่วนร่วมดูแลนักเรียน รวมถึงสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการประสานความร่วมมือกับ หน่วยงานภายนอก เพื่อร่วมสนับสนุนและรับช่วงต่อ

⁴³ อัญญาท โพธิ์นอก, สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558), บทคัดย่อ.

การช่วยเหลือนักเรียนในกรณีที่โรงเรียนไม่สามารถดูแลได้อย่างครบถ้วนด้วยตนเอง รวมถึงการจัดสรรทรัพยากร บุคลากร และเวลาอย่างเหมาะสม รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง จะช่วยส่งเสริมให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างแท้จริง⁴⁴

นุชรีย์ ผึ้งคุ้ม ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยลำดับของค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งเสริม ด้านการส่งต่อ ด้านการคัดกรอง และด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในแต่ละประเด็น ดังนี้ (1) ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล มีการดำเนินงานตามแผนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการการจัดทำข้อมูลของนักเรียนให้ทันสมัยและพร้อมใช้งาน และมีการรวบรวมข้อมูลรายบุคคลอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอน (2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการคัดกรองนักเรียนโดยใช้เครื่องมือที่มีความหลากหลาย มีการสร้างความเข้าใจแก่ครูในการใช้เครื่องมือและการแปลผล และมีการจัดระบบรวบรวมข้อมูลรายบุคคลเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์ (3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน การสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนจัดกิจกรรม มีการวางแผนและหาแนวทางร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน และการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนกิจกรรม (4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน มีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนที่มีปัญหาได้อย่างทั่วถึง มีการพูดกับนักเรียนโดยใช้หลักจิตวิทยาอย่างเหมาะสมในการให้คำแนะนำนักเรียนอย่างตรงประเด็น และมีการประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดประชุมผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ (5) ด้านการส่งต่อ มีการแยกแยะนักเรียนที่จำเป็นต้องส่งต่ออย่างชัดเจน มีการให้ความสำคัญกับกระบวนการส่งต่อโดยครูผู้เกี่ยวข้อง การประสานงานอย่างใกล้ชิดกับครูแนะแนว ครูฝ่ายกิจการนักเรียน และการดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบของโรงเรียน จากแนวทางข้างต้นจะเห็นได้ว่าโรงเรียนสอยดาววิทยาให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน โดย

⁴⁴ วราวุฒิ เหล่าจินดา, สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2559), 125.

เน้นการทำงานที่เป็นระบบ มีการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน และประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน⁴⁵

ภัสสร อรุณศรี ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมสังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี มี 6 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ด้านเจตคติและทัศนคติของผู้เกี่ยวข้อง ด้านความเข้าใจ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน ด้านกระบวนการดำเนินงานตามดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี ในการพัฒนารูปแบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงาน และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยควรมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น 3) ผลการประเมินระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมและในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นนั้นมีความชัดเจน เป็นไปได้จริง และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของโรงเรียนมัธยมในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี⁴⁶

สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และทุกรายด้านเมื่อเรียงลำดับค่ามีขั้วมีเลขคณิตจากมากไปหาน้อยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การส่งต่อ (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ (5) การส่งเสริมและพัฒนา

⁴⁵ นุชรีย์ ผึ้งคุ้ม, ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17, (งานนิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2560), บทคัดย่อ.

⁴⁶ ภัสสร อรุณศรี, การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมสังกัดสำนักงานเขตมัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนนทบุรี, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, 2560), บทคัดย่อ.

นักเรียน 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำ คุณหญิงเนื่องบุรี มีแนวทาง อาทิเช่น (1) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง ทั้งในด้านจุดเด่นและจุดที่ควรปรับปรุง พร้อมทั้งจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมเสริมทักษะชีวิต หรือกิจกรรมแนะแนวอาชีพและการศึกษา (2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคควรมีการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนทั่วไป นักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มที่มีปัญหาเฉพาะด้าน โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม หรือการดูแลอย่างใกล้ชิดจากครูที่ปรึกษา (3) ด้านการส่งต่อ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่ชัดเจน โดยชี้แจงเหตุผลในการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอกให้ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองเข้าใจตรงกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และเพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวนักเรียน⁴⁷

พรเพ็ญ จิระณัฐวิรุกุล ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อแบ่งตามหน้าที่ กลุ่มอำนาจการ พบว่าอยู่ในระดับมาก กลุ่มการประสาน พบว่าอยู่ในระดับมาก และกลุ่มดำเนินการ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย มีจำนวนทั้งสิ้น 5 แนวทาง ดังนี้ (1) ควรมีการวางแผนการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถเข้าถึงและเข้าใจบริบทชีวิตของนักเรียนได้ครบทุกคน นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลนักเรียนอย่างละเอียด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์นักเรียนในเชิงลึกเป็นรายบุคคล (2) ควรพัฒนาแบบประเมินหรือเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนให้หลากหลายและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้สามารถตรวจพบปัญหาและความต้องการของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและตรงจุด (3) ควรเปิดโอกาสให้ครูสามารถเสนอโครงการหรือกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียนที่มีความหลากหลาย ทั้งในด้านพฤติกรรม ความสามารถ และความสนใจ เพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน ลดความเสี่ยง และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) ควรจัดตั้งทีมครูที่มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน โดยคัดเลือกครูที่สามารถเข้าใจลักษณะเฉพาะของกลุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่มได้อย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถให้คำปรึกษาและการดูแลได้ตรงจุด (5) ควรพัฒนาระบบการส่งต่อนักเรียนให้มีความชัดเจน มีขั้นตอนที่เป็นรูปธรรม และมีการประสานความ

⁴⁷ สุจิตา พงษ์สวัสดิ์, การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำ คุณหญิงเนื่องบุรี, (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561), บทคัดย่อ.

ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนที่มีปัญหาได้รับการช่วยเหลืออย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ⁴⁸

พรศักดิ์ ผกากรอง ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมพัฒนานักเรียน และการส่งต่อนักเรียน 2) เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน โดยจำแนกตามตำแหน่ง เพศ และอายุราชการ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าบทบาทหน้าที่อาจส่งผลกระทบต่อมุมมองในการประเมินระบบดังกล่าว เมื่อตรวจสอบตามวุฒิการศึกษา พบว่าไม่มีความแตกต่างกันในเชิงสถิติ ซึ่งอาจสะท้อนว่าระดับการศึกษาของผู้ปฏิบัติงานไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน⁴⁹

วรรณภา โฉมฉิน ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามีซิมิลิเคชันจากน้อยไปมาก ดังนี้ การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ต่อมา คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา การคัดกรองนักเรียน การส่งต่อ และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน 3) การประเมินความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน พบว่าด้านที่มีความจำเป็นมากที่สุด คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยมีค่าดัชนี

⁴⁸ พรเพ็ญ จิระณัฐวิรุกุล, การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย, (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561), บทคัดย่อ.

⁴⁹ พรศักดิ์ ผกากรอง, การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี, (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2562), บทคัดย่อ.

ความสำคัญเท่ากับ 0.07 ต่อมาคือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ซึ่งมีค่าดัชนีอยู่ที่ 0.06 ส่วนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการส่งต่อ มีค่าดัชนีเท่ากันที่ 0.03 ขณะที่การคัดกรองนักเรียน มีค่าดัชนีน้อยที่สุดอยู่ที่ 0.02⁵⁰

มจรุส ผุดผ่อง ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การส่งต่อ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งเสริมนักเรียน 2) ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยนำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ซึ่งครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน รวม 37 แนวทาง และได้รับการวิเคราะห์ว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด⁵¹

ณัฐกานต์ รักษา ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำไพพรรณี ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนอีก 4 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การคัดกรอง และการส่งต่อ อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำไพพรรณีพบว่า แนะนำให้จัดทำบันทึกข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการคัดกรองนักเรียนกลุ่มความสามารถพิเศษ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครอบคลุมทุกกลุ่มนักเรียน ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และ

⁵⁰ วรณา โฉมฉิน, การประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562), บทคัดย่อ.

⁵¹ มจรุส ผุดผ่อง, การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2563), บทคัดย่อ.

กลุ่มที่มีปัญหา ส่งเสริมบทบาทของครูแนะแนวในการช่วยเหลือนักเรียน และสร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียนเพื่อรับการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญ⁵²

ลัดดาวลย์ โคตรพิมพ์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ทุกด้านมีการดำเนินงานในระดับมาก เช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนา พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายในการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นในทุกมิติ เมื่อพิจารณาถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พบว่า ด้านที่มีความจำเป็นมากที่สุดคือ การคัดกรองนักเรียน รองลงมาคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนด้านที่มีความจำเป็นน้อยที่สุดคือ การส่งต่อ ซึ่งสะท้อนว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการรู้จักและเข้าใจนักเรียนก่อน เพื่อจะสามารถช่วยเหลือได้ตรงจุด 2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ (1) การคัดกรองนักเรียน (2) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (3) การส่งเสริมนักเรียน (4) การป้องกันช่วยเหลือและการแก้ไข (5) การส่งต่อ โดยรวมแล้วแนวทางการพัฒนานี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าแนวทางนี้มีความชัดเจน และสามารถนำไปใช้ได้จริงในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ⁵³

สิวลี ยืนยาว ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ โดยภาพรวมครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานของระบบนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายความว่าโรงเรียนในกลุ่มนี้มีการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นระบบในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน การส่งต่อ การส่งเสริมและพัฒนา

⁵² ญัฐกานต์ รักษา, การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อม ราษฎร์รังสรรค์, (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2564), บทคัดย่อ.

⁵³ ลัดดาวลย์ โคตรพิมพ์, แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27, (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2564), บทคัดย่อ.

นักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียน 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็น การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีมุมมองต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งในภาพรวมและในรายด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประสบการณ์ของครูแต่ละคนมีผลต่อการรับรู้และประเมินการดำเนินงานในระบบนี้ อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์มากกว่าสามารถมองเห็นความเชื่อมโยงของแต่ละกระบวนการได้ชัดเจนกว่า หรืออาจมีความเข้าใจในระบบและแนวทางการปฏิบัติงานที่ลึกซึ้งขึ้นตามระยะเวลาการทำงาน⁵⁴

นฤนาถ วิศิษฏ์อนุพงษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมถือว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านก็ยังคงอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยลำดับของค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริม การคัดกรอง การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และสุดท้ายคือ การส่งต่อ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า (1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูควรให้ความสำคัญกับการติดตามและดูแลนักเรียนอย่างดี โดยเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและแม่นยำ นอกจากนี้ ควรมีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลนักเรียน พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุนการศึกษา และมีโครงการที่ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน (2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรให้ความสำคัญกับความสมบูรณ์ของข้อมูลนักเรียน เพื่อให้การคัดกรองที่มีคุณภาพ ครูควรนำเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ตรงต่อบริบทของนักเรียน ควรมีการส่งต่อข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้กับครูที่ปรึกษาอย่างเป็นระบบ (3) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการในทุกมิติ พร้อมกับประสานความร่วมมือจากผู้ปกครองในการเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดี (4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูควรมีระบบติดตามผลการให้ความช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ควรใช้วิธีการที่ทำให้นักเรียนรู้สึกไว้วางใจ ทีมงาน

⁵⁴ สีวลี ยืนยาว, การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2, (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2565), บทคัดย่อ.

ทุกฝ่ายควรช่วยกันรับผิดชอบร่วมกัน ไม่ปล่อยให้เป็นการของใครคนใดคนหนึ่ง และโรงเรียนควรให้คำปรึกษาเบื้องต้นสำหรับนักเรียนอย่างจริงจัง และ (5) เมื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือเสร็จสิ้น ควรมีการติดตาม ประเมินผลและรายงานให้ผู้บริหารทราบ ผู้บริหารควรแสดงบทบาทโดยลงพื้นที่ติดตามด้วยตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจจริงในการแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรศึกษาข้อมูลของหน่วยงานภายนอกก่อนส่งต่ออย่างรอบคอบ อีกทั้งควรเก็บข้อมูลการส่งต่อไว้เป็นความลับ เพื่อคุ้มครองสิทธิของนักเรียน⁵⁵

สุมิตร เหนูลอย ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน เมื่อจัดเรียงค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อย พบว่าด้านที่ได้รับคะแนนมากที่สุดคือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ต่อมาคือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามด้วยการคัดกรองนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการส่งต่อ ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง มี 5 แนวทาง ได้แก่ (1) ควรมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และติดตามพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ครูสามารถเข้าใจนักเรียนได้เป็นรายบุคคล และสามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างตรงประเด็น (2) ควรพัฒนาระบบการคัดกรองให้มีความทันสมัย โดยจัดทำแบบประเมินที่ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้สามารถประเมินสถานการณ์ของนักเรียนได้อย่างแม่นยำ และนำไปสู่การวางแผนช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและมีความเหมาะสม ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไลน์ ให้เหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในทุกมิติ (4) ควรมีระบบดูแลที่ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน สร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง ให้ป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และช่วยแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (5) ควรกำหนดขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนให้ชัดเจน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภายในและภายนอกของโรงเรียน เพื่อให้การส่งต่อนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยไม่เกิดความสับสนหรือการละเลยนักเรียนในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง⁵⁶

⁵⁵ นฤนาถ วิศิษฏ์อนุพงษ์, การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9, (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, 2566), บทคัดย่อ.

⁵⁶ สุมิตร เหนูลอย, การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง, (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2566), บทคัดย่อ.

งานวิจัยต่างประเทศ

กู๊ดแมน (Goodman) ได้ศึกษาการใช้แบบคัดกรองพฤติกรรมนักเรียน เพื่อคัดกรองนักเรียนที่มีความผิดปกติทางพฤติกรรม มาใช้ร่วมกับการเก็บข้อมูลจากหลายแหล่ง ทั้งจาก ผู้ปกครอง ครู เพื่อนร่วมชั้น และตัวนักเรียนเอง ทำให้สามารถประเมินพฤติกรรมได้ในหลายมิติ และมีความครอบคลุมมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ทุกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า พฤติกรรมที่ผิดปกติมักเป็นลักษณะเฉพาะบุคคล โดยมีสาเหตุมาจากความแปรปรวนทางอารมณ์ เช่น ความอยู่ไม่สุข สมาธิสั้น อากาการซึมเศร้า หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ เช่น กลัวสิ่งของหรือสัตว์บางชนิด หรือมีพฤติกรรมการกินที่ผิดปกติ นอกจากนี้ยังพบว่าในบางกรณี พฤติกรรมเหล่านี้มีรากฐานมาจากประสบการณ์ในวัยเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่เคยถูกทอดทิ้ง หรือขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและพัฒนาการทางอารมณ์ในระยะยาว และจากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่าข้อมูลจากผู้ปกครองมักมีความแม่นยำ และสามารถให้รายละเอียดเชิงลึกได้ดีที่สุด เนื่องจากผู้ปกครองคือบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดในชีวิตประจำวัน จึงสามารถสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงหรือพฤติกรรมที่ผิดปกติได้อย่างชัดเจนมากกว่าครูหรือเพื่อน การใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน โดยเน้นข้อมูลจากผู้ปกครองจึงถือเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการตรวจจับปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างแม่นยำและตรงจุด ซึ่งสามารถนำไปสู่การวางแผนช่วยเหลือหรือเยียวยาได้อย่างเหมาะสม ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และโรงเรียน ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁵⁷

เรนกี (Reinke) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนถือเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญที่สามารถช่วยลดปัญหาพฤติกรรมในปัจจุบัน และป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า หากครูสามารถช่วยเหลือและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างถูกวิธี ก็จะช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา รวมถึงลดความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดกับโรงเรียน ครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนอย่างเหมาะสม หากละเลยหรือจัดการไม่ถูกต้อง อาจทำให้ปัญหาลูกกลามและส่งผลเสียต่อบรรยากาศในห้องเรียนและการเรียนรู้ของนักเรียนในภาพรวม การให้คำปรึกษาในชั้นเรียนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการลดพฤติกรรมในเชิงลบ เช่น การทำลายทรัพย์สินหรือการรบกวนผู้อื่น พร้อมกันนั้นยังพบว่าพฤติกรรม

⁵⁷ Goodman, Robert, and others. "Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) to Screen for Child Psychiatric Discipline in a Community Samples", Dissertation Abstracts International (October, 2003): 1178 - A.

ของครูเองก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เหมาะสมมากขึ้นเช่นกัน เมื่อครูเข้าใจวิธีรับมือกับนักเรียนอย่างมีทักษะและเป็นระบบ⁵⁸

สมิธ (Smith) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการดูแลของครูของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมสำหรับการดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ 5 กิจกรรม ดังนี้ 1) การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานของนักเรียน ครูควรติดตาม ตรวจสอบ และให้คำแนะนำต่อผลงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ ชี้แนะแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับปรุงและเรียนรู้จากข้อผิดพลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การตอบสนองนักเรียนเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจ ครูควรสังเกตความเข้าใจของนักเรียนระหว่างการเรียนการสอน และพร้อมให้ความช่วยเหลือหรืออธิบายเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมั่นใจและไม่รู้สึกถูกทอดทิ้ง 3) ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสนทนา การให้โอกาสนักเรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความคิดในห้องเรียน ช่วยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และทำให้นักเรียนรู้สึกมีคุณค่า 4) แสดงทัศนคติที่ดีและมองโลกในแง่ดี ครูควรแสดงออกถึงทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างในการมองปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพราะการมีทัศนคติในเชิงบวกจะช่วยให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ มีกำลังใจ และกล้าพัฒนาตนเอง และ 5) การให้เกียรติความสนใจในมุมมองของนักเรียน ครูควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็น มุมมอง หรือความรู้สึกของนักเรียนอย่างจริงจัง เพื่อให้นักเรียนรู้สึกว่าเสียงของพวกเขามีความหมาย และได้รับความเคารพ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม⁵⁹

จอห์นซอฟท์ (Johnsoft) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแผนการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า แผนการแนะแนวในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้สามารถวางแผนชีวิตและการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม แผนแนะแนวที่ใช้อยู่ในหลายโรงเรียนยังคงมีข้อจำกัดบางประการ ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพรายบุคคล ความ

⁵⁸ Reinke, Wendy M, “The Classroom Check-up : A Brief Intervention to Reduce Current and Future Student Problem Behaviors Through Classroom Teaching Practices” Dissertation international (University of Missouri-Columbia, 2008), Abstract.

⁵⁹ J. R. Smith, Student perceptions of teacher care: Experiences and voices of recent high school graduates, “DOCTOR OF PHILOSOPHY”, (Iowa State University, 2017), 7.

หลากหลายของผู้เรียน และทักษะชีวิตที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การประเมินประสิทธิผลของแผน
 แนวโน้มในโรงเรียนอย่างเป็นระบบจะช่วยให้โรงเรียนสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการ
 ปรับปรุงแผนงานในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะ ฝ่ายกิจกรรม หรือการป้องกันปัญหานักเรียนหลุดจากระบบ
 การศึกษา ตลอดจนสนับสนุนการทำงานของผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวและให้คำปรึกษา เพื่อให้
 นักเรียนสามารถเติบโตและก้าวหน้าได้อย่างมั่นคงทั้งในด้านการเรียน การดำเนินชีวิต และการเตรียม
 ตัวเข้าสู่อนาคตอย่างเหมาะสม⁶⁰

ดัสกลาส (Douglas) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มี
 ความผิดปกติทางอารมณ์หรือพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกคนล้วนมีความต้องการในการ
 รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และควรได้รับการสนับสนุนที่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะ
 บุคคล โดยเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์หรือพฤติกรรม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการวางแผน
 การศึกษาในรูปแบบเฉพาะตัว การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ ไม่ได้เกิดจากการ
 ดำเนินงานของโรงเรียนฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
 โดยเฉพาะครอบครัวและชุมชน ที่จะเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมและสนับสนุนการ
 เปลี่ยนแปลงในทางบวก การวางแผนการศึกษาที่รอบคอบ และการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ จะ
 ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องเกิดขึ้นจาก
 ความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ผ่านการส่งต่อบริการที่เหมาะสม⁶¹

กันเดอร์สัน (Gundersen) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้การประชุมสร้างสรรค์ในโรงเรียน ซึ่งเรียกชื่อ
 เฉพาะว่า การประชุมกลุ่มผู้ปกครองเพื่อการศึกษาแก้ปัญหาเด็กนักเรียนหนีเรียน โดยได้กล่าวไว้ว่า
 การให้ผู้ปกครองที่มีลูกหลานหนีเรียนได้เข้าร่วมประชุม ปรึกษาหารือวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว การ
 ประชุมดังกล่าวดำเนินไปในบรรยากาศเป็นกันเอง ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย
 และให้เกียรติกัน เสียงจากผู้ปกครองทุกกลุ่มได้รับการรับฟัง โรงเรียนเปิดโอกาสให้ครอบครัวได้เสนอ
 แนวทางในการช่วยกันแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความร่วมมือเท่านั้น แต่ยังเป็นการรวมพลังของ
 ครอบครัวในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้แก่บุตรหลาน กระบวนการประชุมผู้ปกครองในรูปแบบนี้แม้จะดู

⁶⁰ Donita Louise Johnsoft, “Significant Factors Influencing an Effective School Counselling Program”, Philosophy dissertation of Walden University. Online Accessed August 26, 2021. Available from <http://www.lib.uni.com/dissertation/fullcit/3106379/>

⁶¹ Douglas Cheney, **Transition of Secondary Student with Emotional or Behavioral Disorders [Online]**, Accessed August 22, 2021. Available from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles>

เรียบง่าย แต่กลับก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมของนักเรียน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หรือความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน ที่สำคัญยังพบว่าวิธีการนี้ ช่วยเพิ่มอัตราการมาโรงเรียนของนักเรียนได้จริง และมีประสิทธิภาพดีกว่าวิธีการลงโทษหรือใช้มาตรการทางวินัยแบบเดิม⁶²

โรงเรียนคาร์ฮูลล์ (The Calhoun School) ได้มีการนำระบบการให้คำปรึกษาไปใช้ในโรงเรียน โดยได้กล่าวไว้ว่า นักเรียนแต่ละคนล้วนมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนจึงจัดให้มีครูที่ปรึกษาหรือทีมให้คำปรึกษาที่ดูแลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้มั่นใจว่า นักเรียนทุกคนจะได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง บทบาทของครูที่ปรึกษาต้องมีการประสานงานระหว่าง โรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครอง โดยโรงเรียนกำหนดให้ครูที่ปรึกษามีโอกาสพบปะกับผู้ปกครอง นักเรียนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ลักษณะของการจัดครูที่ปรึกษาจะมีความแตกต่างกันระหว่างระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ครูที่ปรึกษามักเป็นครูที่สอนอยู่ใน ชั้นเรียนนั้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด ส่วนในระดับมัธยมศึกษา นักเรียนจะมีสิทธิร่วมกันเลือกครูที่ปรึกษาที่ตนเองต้องการ โดยครูที่ปรึกษาจะดูแลกลุ่มนักเรียนแบบ ผสมชั้นปี และทำหน้าที่ทั้งในเรื่องการเรียนและการดูแลพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน⁶³

พาริช (Parish) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนของ นักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทที่สำคัญไม่น้อยกว่าครูในการส่งเสริมพัฒนาการของ นักเรียน เพราะผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ซึ่งให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมี อิทธิพลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความฝันของนักเรียน บทบาทของผู้ปกครองที่ส่งผลดี ต่อการศึกษาของลูกนั้นมีหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาอุปกรณ์การเรียน การเตรียมอาหาร กลางวัน การเข้าร่วมกิจกรรมและประชุมผู้ปกครอง การให้การดูแลด้านสุขภาพและความปลอดภัย การช่วยเหลือในการบ้าน รวมถึงการพูดคุยให้กำลังใจ และอบรมทักษะชีวิตในสถานการณ์ต่าง ๆ สิ่ง เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างรอบด้าน⁶⁴

⁶² J. Gunderson, **Family group conference: An innovative approach to truancy in schools. A case study**, Accessed August 22, 2021, Available from <http://digitallibrary.usc.edu/cdm/ref/collection/p15799coll/16id/77364>

⁶³ The Calhoun School, **Advisory System [Online]**, Accessed August 25, 2021. Available from <http://www.calhoun.org/advisory/system.html>.

⁶⁴ Kihorezo Parish, **“The Impact of Parent Participation and Involvement in Pupils Academic Performance”**, 2016, Accessed March 25, 2025, Available from <https://www.grin.com/document/380762>

สรุป

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่าปัจจุบันบริบทของครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างเห็นได้ชัด ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างพ่อ แม่ และลูกเริ่มห่างเหินมากขึ้น สมาชิกในครอบครัวต่างใช้ชีวิตเป็นอิสระต่อกันมากขึ้น และรูปแบบการเลี้ยงดูบุตรหลานก็เปลี่ยนไป ครอบครัวจำนวนไม่น้อยเริ่มพึ่งพาเทคโนโลยีในการดูแลเด็ก ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือหรืออินเทอร์เน็ต ซึ่งเข้ามาแทนที่บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมสั่งสอนลูกโดยตรง เมื่อเด็กและเยาวชนเติบโตมาในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ ย่อมมีความเสี่ยงที่จะกลายเป็นเหยื่อของสื่อหรือสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทั้งการเรียนและการใช้ชีวิตในอนาคต นอกจากนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่เกิดขึ้นทั่วโลกยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กจำนวนมากประสบกับภาวะการเรียนรู้ที่สูญหาย เพราะไม่ได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเหมือนในช่วงเวลาปกติ จากสถานการณ์ที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ ทั้ง 5 ประการนี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ครูที่ปรึกษา ผู้บริหาร ผู้ปกครอง รวมถึงทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การสร้างโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม หากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ ก็เชื่อมั่นได้ว่าจะสามารถสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพ มีพฤติกรรมเหมาะสม และเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชุมชน สังคม และประเทศชาติในอนาคตได้อย่างมั่นคง

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคมได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้ประชากร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูในโรงเรียนพัฒนานิคม เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) จำนวนรวมทั้งสิ้น 90 คน (ทั้งนี้ ไม่รวมกับผู้วิจัย) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับวิธีการศึกษาวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาปัญหาที่จะทำการวิจัย ศึกษาสภาพปัญหา รายงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการวิจัย รวมทั้งศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล สืบค้นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสารทางวิชาการ รวมถึงงานวิจัยวิทยานิพนธ์ งานค้นคว้าอิสระ การขอแนวทางจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำคำแนะนำไปปรับปรุงข้อผิดพลาดต่าง ๆ และนำเสนอภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานโครงการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ถัดมา โดยที่ผู้วิจัยนำเครื่องมือมาเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่กำหนดไว้ในระเบียบวิธีวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้รวบรวมมาตรวจสอบความเที่ยงตรง จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และทำการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนที่จัดทำร่างรายงานการวิจัย แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมงานค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามหลักวิชาการ แล้วปรับปรุงเนื้อหาให้ถูกต้องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมงานค้นคว้าอิสระให้คำแนะนำ จากนั้นจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติและสำเร็จการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัย ประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยอาศัยข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีแผนแบบการวิจัยลักษณะกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสถานการณ์ไม่มีการทดลอง (The One Shot, Non-experimental Case Study) ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง (Diagram) ได้ดังนี้

- S หมายถึง ประชากร
- X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา
- O หมายถึง ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูในโรงเรียนพัฒนานิคม จำนวนรวมทั้งสิ้น 90 คน ทั้งนี้ไม่รวมกับผู้วิจัย⁶⁵ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2567) ดังรายละเอียดตามตารางที่ 15 ดังนี้

ตารางที่ 15 จำนวนประชากรผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนพัฒนานิคม

กลุ่มประชากรโรงเรียนพัฒนานิคม	จำนวนประชากร (คน)	ผู้ให้ข้อมูล สนทนากลุ่ม
ผู้บริหาร ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน	4	3
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	1
ครู	78	3
รวม	90	7

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา โดยมีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน และประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน
2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ประการ⁶⁶ ดังนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง วิธีการสำคัญที่จะช่วยให้ครูทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งต้องเลือกวิธีการและเครื่องมือหรือเทคนิคต่าง ๆ เพื่อประสิทธิภาพในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและสามารถนำไปวางแผน เพื่อให้

⁶⁵ โรงเรียนพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี, แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570), (ลพบุรี : โรงเรียนพัฒนานิคม, 2566), 4.

⁶⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, (กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2562), 3-7.

การช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน

2.2 การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามพฤติกรรม ซึ่งอาจแบ่งเป็น 2-3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา โดยพิจารณาการจัดกลุ่มจากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสถานศึกษาควรจัดทำเกณฑ์การคัดกรองเอง เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันของสถานศึกษา ซึ่งโรงเรียนจะต้องมีการคัดกรองนักเรียนให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและความสามารถพิเศษนั้นอย่างเต็มความสามารถ

2.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมนักเรียนโดยใช้วิธีการและเครื่องมือให้มีความหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างที่มีประสิทธิภาพ เกิดทักษะการใช้ชีวิต เผชิญกับปัญหาและสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้เป็นปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีหลากหลายวิธีที่โรงเรียนเลือกพิจารณาดำเนินการได้ อาทิเช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้านนักเรียน การประชุมผู้ปกครองนักเรียน กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิต

2.4 การป้องกันและแก้ปัญหา หมายถึง กระบวนการที่ต่อเนื่องต่อจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการคัดกรองนักเรียน โดยหากครูที่ปรึกษาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องและมีความสม่ำเสมอ เช่น การพูดคุย การให้คำปรึกษาเบื้องต้น และหาวิธีการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับลักษณะของปัญหา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.5 การส่งต่อ หมายถึง การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนโดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือนักเรียนแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ควรส่งต่อนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีที่เด็กมีความสามารถพิเศษหรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเด็กด้อยโอกาส ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น การส่งต่อนักเรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน และประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Forced Choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale)⁶⁷ โดยได้มีการกำหนดค่าคะแนนของแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับ 5 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับมากที่สุด ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับมาก ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับปานกลาง ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับน้อย ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับน้อยที่สุด ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม โดยผู้วิจัยกำหนดให้มีผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire)

ขั้นที่ 1 ศึกษาตำรา บทความ เอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อแนวคิด ทฤษฎี หลักการ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

⁶⁷ Rensis Likert, *The Human Organization.*, New York: McGraw-Hill, 1963, p.74.

ขั้นที่ 2 นำเครื่องมือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามของสุมิตร เทพุลอย จำนวน 40 ข้อ โดยภาพรวมรายด้านของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการส่งต่อ ตามลำดับ โดยแบบสอบถามฉบับนี้ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) และมีค่าอยู่ที่ 0.66-1.00⁶⁸

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากประชากรของโรงเรียนพัฒนานิคม จำนวน 90 คน ตามที่ได้ออกแบบการวิจัยไว้

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นที่ 1 ดำเนินการออกแบบบันทึกการสนทนากลุ่มตามองค์ประกอบ หลักการ และวิธีการดำเนินการสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 2 กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มจากแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) มาใช้ในการสนทนา ให้ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคมต่อไป

ขั้นที่ 3 กำหนดผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดไว้จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 1 คน และครู จำนวน 3 คน

ขั้นที่ 4 ดำเนินการสนทนากลุ่มตามวันและเวลาที่กำหนด

ขั้นที่ 5 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม

⁶⁸ สุมิตร เทพุลอย, การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง, (งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2566), 96.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนานิคม เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย
2. นำหนังสือที่ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนานิคม เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นและขอความอนุเคราะห์บันทึกการสนทนากลุ่มสำหรับการวิจัยในครั้งนี้
3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของสุมิตร เหตุพลอย ในตอนที่ 1-2 และแบบบันทึกการสนทนากลุ่มมาใช้ในการดำเนินงานวิจัย ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง
4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เมื่อผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ดำเนินการพิจารณาตรวจสอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จัดระเบียบข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และถือว่าเป็นหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อดำเนินการหาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire)

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งถามรายละเอียดเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน และประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

1.2 การวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean: μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: σ) โดยผู้วิจัยนำค่ามัชฌิมเลขคณิต มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)⁶⁹ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 4.50 - 5.00 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 3.50 - 4.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับมาก

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 2.50 - 3.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับปานกลาง

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.50 - 2.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับน้อย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.00 - 1.49 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

⁶⁹ John W. Best, *Research in Education*, 4 ed. (Englewood Cliffs : Prentice-Hall, Inc., 1981), 182.

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริหาร กล่าวคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู ของโรงเรียนพัฒนานิคม ทั้งนี้ไม่นับรวมผู้วิจัย รวมจำนวน 90 คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม เมื่อจำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้ประชากร คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และครูในโรงเรียนพัฒนานิคม จำนวน 78 คน จำนวนรวมทั้งสิ้น 90 คน (ทั้งนี้ ไม่รวมกับผู้วิจัย) ส่งแบบสอบถามจำนวน 90 ฉบับ ได้รับคืนทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นนำผลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำอธิบาย โดยจำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ข้อมูลจากกลุ่มประชากร จำนวน 90 คน โดยใช้ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และครูในโรงเรียนพัฒนานิคม เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 90 ฉบับ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและพิจารณาตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปและสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	28	31.11
- หญิง	62	68.89
รวม	90	100
2. อายุ		
- 21 - 30 ปี	22	24.44
- 31 - 40 ปี	45	50.00
- 41 - 50 ปี	16	17.78
- 51 ปีขึ้นไป	7	7.78
รวม	90	100
3. ระดับการศึกษา		
- ปริญญาตรี	59	65.56
- ปริญญาโท	31	34.44
- ปริญญาเอก	0	0.00
รวม	90	100
4. ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน		
- ผู้อำนวยการโรงเรียน	1	1.11
- รองผู้อำนวยการโรงเรียน	3	3.33
- หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8	8.89
- ครู	78	81.11
รวม	90	100
5. ประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน		
- 1-10 ปี	48	53.33
- 11-20 ปี	25	27.78
- 21-30 ปี	9	10.00
- 31 ปีขึ้นไป	8	8.89
รวม	90	100

จากตารางที่ 16 พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นรวมทั้งสิ้น 90 คน เป็นเพศชาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 31.11 เป็นเพศหญิง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 68.89 ด้านอายุ พบว่า อายุ 31-40 ปี มีมากที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ อายุ 21-30 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 24.44 อายุ 41-50 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 17.78 และน้อยที่สุด คือ อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.78 สถานภาพด้านระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 65.56 รองลงมา คือระดับปริญญาโท จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 34.44 และน้อยที่สุด คือ ระดับปริญญาเอก ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 0.00 ด้านตำแหน่งหน้าที่การทำงาน ผู้อำนวยการ โรงเรียน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.11 รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89 และครู จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 81.11 และด้านประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ระหว่าง 1-10 ปี มากที่สุด จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมา คือ ระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 27.78 ระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และน้อยที่สุด คือ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม

จากผลการวิเคราะห์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic Mean: μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: σ) แล้วนำค่ามัธยฐานเลขคณิตไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม โดยภาพรวม

(N=90)

ด้านที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	μ	σ	ระดับ
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.25	0.65	มาก
2	การคัดกรองนักเรียน	4.18	0.72	มาก
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.48	0.58	มาก
4	การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.33	0.63	มาก
5	การส่งต่อ	4.01	0.69	มาก
รวม		4.25	0.65	มาก

จากตารางที่ 17 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.65$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.58$) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.63$) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.25$, $\sigma = 0.65$) การคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.18$, $\sigma = 0.72$) และการส่งต่อ ($\mu = 4.01$, $\sigma = 0.69$) และเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) อยู่ระหว่าง 0.58-0.72 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ในแต่ละด้านเป็นรายข้อย่อย ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดตามตารางที่ 18 ถึงตารางที่ 22 ตารางที่ 18 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

(N=90)

ข้อที่	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	μ	σ	ระดับ
1	มีการศึกษาความแตกต่างที่หลากหลายของนักเรียนเป็นรายบุคคลในชั้นเรียน	4.32	0.51	มาก
2	มีการศึกษาพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตนักเรียน ที่มีความแตกต่างกันเป็นรายบุคคล	4.22	0.65	มาก
3	มีการสังเกตพฤติกรรมหลายลักษณะของนักเรียนเป็นรายบุคคลทั้งด้านบวกและด้านลบ	4.22	0.70	มาก
4	มีการศึกษาข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.34	0.62	มาก
5	มีการนำข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน การพัฒนาส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน	4.07	0.73	มาก
6	มีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.11	0.69	มาก
7	มีการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ การทำแบบทดสอบ การเยี่ยมบ้านนักเรียน	4.53	0.60	มากที่สุด
8	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่นักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.16	0.68	มาก
รวม		4.25	0.65	มาก

จากตารางที่ 18 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.25, \sigma = 0.65$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ การทำแบบทดสอบ การเยี่ยมบ้านนักเรียน ($\mu = 4.53, \sigma = 0.60$) และอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการศึกษาข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.34, \sigma = 0.62$) มีการศึกษาความแตกต่างที่หลากหลายของนักเรียนเป็นรายบุคคลในชั้นเรียน ($\mu = 4.32, \sigma = 0.51$) มีการศึกษาข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.22, \sigma = 0.65$) มีการสังเกตพฤติกรรมหลายลักษณะของนักเรียนเป็นรายบุคคลทั้งด้านบวกและด้านลบ ($\mu = 4.22, \sigma = 0.70$) มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่นักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.16, \sigma = 0.68$) การรวบรวมข้อมูลนักเรียนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\mu = 4.11, \sigma = 0.69$) และมีการนำข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน การพัฒนาส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ($\mu = 4.07, \sigma = 0.73$) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) อยู่ระหว่าง 0.51-0.73 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 19 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ด้านการคัดกรองนักเรียน

(N=90)

ข้อที่	ด้านการคัดกรองนักเรียน	μ	σ	ระดับ
9	มีการพิจารณาข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้ในการคัดกรองนักเรียน	4.33	0.60	มาก
10	มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนมาจัดกลุ่มนักเรียนที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด	4.12	0.80	มาก
11	มีการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นอย่างแท้จริง	4.19	0.74	มาก
12	มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ	4.00	0.79	มาก

ข้อที่	ด้านการคัดกรองนักเรียน	μ	σ	ระดับ
13	มีการจัดกลุ่มตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองตามที่โรงเรียนกำหนด	4.20	0.69	มาก
14	มีการคัดกรองนักเรียนโดยสามารถแยกกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่มีปัญหา กลุ่มพิเศษ ได้อย่างเหมาะสม	4.17	0.72	มาก
15	มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้น	4.28	0.65	มาก
16	มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.18	0.74	มาก
รวม		4.18	0.72	มาก

จากตารางที่ 19 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.18$, $\sigma = 0.72$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่ามีชั้มนเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการพิจารณาข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อใช้ในการคัดกรองนักเรียน ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.60$) การสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นระดับชั้น ($\mu = 4.28$, $\sigma = 0.65$) มีการจัดกลุ่มตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองตามที่โรงเรียนกำหนด ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.69$) มีการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นอย่างแท้จริง ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.74$) มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\mu = 4.18$, $\sigma = 0.74$) มีการคัดกรองนักเรียนโดยสามารถแยกกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่มีปัญหา กลุ่มพิเศษ ได้อย่างเหมาะสม ($\mu = 4.17$, $\sigma = 0.72$) มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนมาจัดกลุ่มนักเรียนที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.80$) และมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.79$) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) อยู่ระหว่าง 0.60-0.80 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 20 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานนิกม ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

(N=90)

ข้อที่	ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	μ	σ	ระดับ
17	มีการสนับสนุนนักเรียนทุกคนทั้งนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา หรือกลุ่มพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ	4.07	0.77	มาก
18	มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง	4.51	0.58	มากที่สุด
19	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนโดยให้นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม	4.20	0.62	มาก
20	มีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย ตามศักยภาพของผู้เรียน	4.27	0.66	มาก
21	มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ	4.86	0.35	มากที่สุด
22	มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน และทุกภาคเรียน	4.74	0.44	มากที่สุด
23	มีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) ทุกระดับชั้น และทุกภาคเรียน	4.72	0.63	มากที่สุด
24	มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสามารถของนักเรียนอย่างเหมาะสมและเต็มตามศักยภาพ	4.44	0.58	มาก
รวม		4.48	0.58	มาก

จากตารางที่ 20 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานนิกม ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.58$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 4.86$, $\sigma = 0.35$) มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน และทุกภาคเรียน ($\mu = 4.74$, $\sigma = 0.44$) มีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) ทุกระดับชั้น และทุกภาคเรียน ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.63$) มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.58$) และอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต

และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสามารถของนักเรียนอย่างเหมาะสมและเต็มตามศักยภาพ ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.58$) มีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้วยวิธีที่หลากหลายตามศักยภาพของผู้เรียน ($\mu = 4.27$, $\sigma = 0.66$) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนโดยให้นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.62$) และมีการสนับสนุนนักเรียนทุกคนทั้งนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา หรือกลุ่มพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.77$) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) อยู่ระหว่าง 0.35-0.77 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 21 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนาคมนิคม ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

(N=90)

ข้อที่	ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	μ	σ	ระดับ
25	มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	4.42	0.56	มาก
26	ให้ความสำคัญและเอาใจใส่กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา อย่างใกล้ชิด	4.31	0.64	มาก
27	มีวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม	4.08	0.73	มาก
28	มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน	4.30	0.72	มาก
29	มีการจัดกิจกรรมนักเรียนทุกด้าน เพื่อการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในอนาคต	4.50	0.54	มากที่สุด
30	มีการใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน	4.11	0.67	มาก
31	มีครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษา บริการให้คำปรึกษา แนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน	4.48	0.54	มาก
32	มีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน	4.47	0.60	มาก
รวม		4.33	0.63	มาก

จากตารางที่ 21 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.63$) เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการจัด กิจกรรมนักเรียนทุกด้าน เพื่อการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในอนาคต ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.54$) และอยู่ในระดับมาก 7 ข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษา บริการให้คำปรึกษา แนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.54$) มีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหาให้แก่ักเรียน ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.60$) มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ($\mu = 4.42$, $\sigma = 0.56$) ให้ความสำคัญและเอาใจใส่กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา อย่างใกล้ชิด ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.64$) มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.72$) มีการใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน ($\mu = 4.11$, $\sigma = 0.67$) และมีวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไข้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละ ละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม ($\mu = 4.08$, $\sigma = 0.73$) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ) อยู่ระหว่าง 0.54-0.73 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไป ในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 22 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ด้านการส่งต่อ

(N=90)

ข้อที่	ด้านการส่งต่อ	μ	σ	ระดับ
33	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือ เพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ	3.87	0.76	มาก
34	มีการประสานความร่วมมือจากบุคลากรภายใน โรงเรียน เพื่อการส่งต่อการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาให้เกิดความ ถูกต้องและรวดเร็ว	4.12	0.76	มาก
35	มีการวิเคราะห์ลักษณะของปัญหาของนักเรียนในแต่ละ กรณีเพื่อประกอบการส่งต่อ	4.03	0.71	มาก
36	มีการส่งต่อนักเรียนภายในให้กับครูแนะแนว/ครูพยาบาล ครูประจำวิชา กรณีนักเรียนที่มีปัญหาต้องได้รับการช่วยเหลือ	4.11	0.62	มาก
37	มีการทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครองถึงลักษณะ	4.04	0.68	มาก

ข้อที่	ด้านการส่งต่อ	μ	σ	ระดับ
	ปัญหาที่ต้องส่งต่อกรณีนักเรียนที่มีปัญหา เพื่อเข้าไปรับการช่วยเหลือ			
38	มีการดำเนินการส่งต่อนักเรียนสำหรับปัญหาที่เฉพาะทาง ไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก เช่น สถานพยาบาล สถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.74	0.69	มาก
39	มีการประสานความร่วมมือกับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว หรือฝ่ายกิจการนักเรียน เป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ ทั้งส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก เพื่อดูแลช่วยเหลือต่อไป	4.22	0.59	มาก
40	มีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวกับจิตใจความรู้สึก ปัญหา ด้านพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เพื่อทำการช่วยเหลือ หรือส่งความรู้สึก ปัญหาด้านพฤติกรรมที่ซับซ้อนต่อ โดยเร็ว	3.93	0.70	มาก
	รวม	4.01	0.69	มาก

จากตารางที่ 22 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ด้านการส่งต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.01$, $\sigma = 0.69$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการประสานความร่วมมือกับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว หรือฝ่ายกิจการนักเรียน เป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ ทั้งส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก เพื่อดูแลช่วยเหลือต่อไป ($\mu = 4.22$, $\sigma = 0.59$) มีการประสานความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อการส่งต่อการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาให้เกิดความถูกต้องและรวดเร็ว ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.76$) มีการส่งต่อนักเรียนภายในให้กับครูแนะแนว/ครูพยาบาล ครูประจำวิชา กรณีนักเรียนที่มีปัญหาต้องได้รับการช่วยเหลือ ($\mu = 4.11$, $\sigma = 0.62$) มีการทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครองถึงลักษณะปัญหาที่ต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา เพื่อเข้าไปรับการช่วยเหลือ ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.68$) มีการวิเคราะห์ลักษณะของปัญหาของนักเรียนในแต่ละกรณี เพื่อประกอบการส่งต่อ ($\mu = 4.03$, $\sigma = 0.71$) มีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวกับจิตใจความรู้สึก ปัญหาด้านพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เพื่อทำการช่วยเหลือ หรือส่งความรู้สึก ปัญหาด้านพฤติกรรมที่ซับซ้อนต่อโดยเร็ว ($\mu = 3.93$, $\sigma = 0.70$) มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือ เพื่อส่งต่อไปรับการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ ($\mu = 3.87$, $\sigma = 0.76$) และมีการ

ดำเนินการส่งต่อนักเรียนสำหรับปัญหาที่เฉพาะทางไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก เช่น สถานพยาบาล สถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 3.74$, $\sigma = 0.69$) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) อยู่ระหว่าง 0.59-0.76 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 2 เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคมเป็นอย่างไร โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้เชิญผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 1 คน และครูที่มีวิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน รวมทั้งทั้งหมด 7 คน มาร่วมกันพิจารณาประเด็นคำถามในแต่ละด้านของแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียนพัฒนานิคม ซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ โดยผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นที่มีค่าทางสถิติเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน และการส่งต่อ ตามลำดับ มาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม ซึ่งคณะกรรมการได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม โดยผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สามารถประมวลข้อสรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1) การปรับปรุงระบบการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ควรมีระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและสามารถอัปเดตได้อย่างต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลจะช่วยให้ครูที่ปรึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลนักเรียนได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น การใช้โปรแกรมหรือแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น ระบบสารสนเทศนักเรียนออนไลน์ จะช่วยให้ครูสามารถติดตามสถานะของนักเรียนได้เป็นรายบุคคล นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีการอัปเดตข้อมูลนักเรียนเป็นระยะ ๆ เช่น ทุกภาคการศึกษา หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในชีวิตของนักเรียน

2) การสร้างความไว้วางใจระหว่างนักเรียนและครูที่ปรึกษา ควรช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าเปิดเผยข้อมูลของตนเอง ครูที่ปรึกษาควรใช้เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เช่น การพูดคุย

แบบไม่เป็นทางการ การรับฟังอย่างเข้าใจ และการให้คำแนะนำโดยไม่ตัดสิน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกสบายใจในการแบ่งปันปัญหา นอกจากนี้ โรงเรียนอาจพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการ เช่น การปรึกษาผ่านแชทออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างครูและนักเรียน

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนา นิคม ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมุ่งเน้นที่การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลให้เป็นระบบ การสร้างความไว้วางใจระหว่างครูและนักเรียน จะช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างแท้จริง

2. ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน

1) การพัฒนาระบบคัดกรองให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน โดยกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติของนักเรียน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์ ด้านสุขภาพจิต และด้านสังคม เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินการ เช่น การใช้ระบบฐานข้อมูลออนไลน์ที่สามารถอัปเดตข้อมูลของนักเรียนได้เป็นปัจจุบัน หรือการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการประเมินและคาดการณ์แนวโน้มปัญหาของนักเรียน การมีแพลตฟอร์มที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากครูที่ปรึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง จะช่วยให้สามารถระบุปัญหาได้รวดเร็วขึ้น

2) การลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลในกระบวนการคัดกรอง ข้อมูลที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียนควรมีความครบถ้วน ทันสมัย และสะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันของนักเรียน โรงเรียนต้องมีการอัปเดตข้อมูลเป็นระยะ ๆ โดยให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน และผู้ปกครองสามารถแจ้งข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างสะดวก เพื่อให้สามารถประเมินนักเรียนได้รอบด้านและลดโอกาสเกิดความผิดพลาดให้มากที่สุด

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนา นิคม ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรเน้นการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการประเมิน การกำหนดเกณฑ์คัดกรองที่ชัดเจน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการติดตามผลหลังการคัดกรอง จะส่งผลให้เกิดการสนับสนุนและพัฒนานักเรียนได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านที่ 5 การส่งต่อ

1) การลงนามบันทึกข้อตกลง (MOUs) กับหน่วยงานภายนอก เพื่อกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ รวมถึงจัดประชุมร่วมระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานภายนอกหรือการอบรมครู เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการส่งต่อมากขึ้น

2) การปรับปรุงระบบการประสานงานและติดตามผลการส่งต่อ ควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบด้านการส่งต่อโดยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และดูแลกระบวนการให้เป็นไปอย่างราบรื่น รวมถึงมีการใช้ช่องทางสื่อสารด้านการส่งต่อระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ด้านการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกต้องอาศัยระบบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการกำหนดแนวทางที่ชัดเจน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการพัฒนาช่องทางการส่งต่อที่เข้าถึงได้ง่าย จะช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาเฉพาะทางได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที ลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาร้ายแรง และช่วยให้นักเรียนกลับเข้าสู่ระบบและใช้ชีวิตได้อย่างปกติ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ตามขอบข่ายงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยมีบุคลากรโรงเรียนพัฒนานิคม จำนวน 90 คน ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน และการส่งต่อ
2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม พบว่า

1) การปรับปรุงระบบการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ควรมีระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและสามารถอัปเดตได้อย่างต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลจะช่วยให้ครูที่ปรึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลนักเรียนได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น การใช้โปรแกรมหรือแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น ระบบสารสนเทศนักเรียนออนไลน์ จะช่วยให้ครูสามารถติดตามสถานะของนักเรียนได้เป็นรายบุคคล นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีการอัปเดตข้อมูลนักเรียนเป็นระยะ ๆ เช่น ทุกภาคการศึกษา หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในชีวิตของนักเรียน

2) การสร้างความไว้วางใจระหว่างนักเรียนและครูที่ปรึกษา ควรช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าเปิดเผยข้อมูลของตนเอง ครูที่ปรึกษาควรใช้เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เช่น การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ การรับฟังอย่างเข้าใจ และการให้คำแนะนำโดยไม่ตัดสิน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกสบายใจในการแบ่งปันปัญหา นอกจากนี้ โรงเรียนอาจพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการ เช่น การปรึกษาผ่านแชทออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างครูและนักเรียน

3) การพัฒนาระบบคัดกรองให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน โดยกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติของนักเรียน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์ ด้านสุขภาพจิต และด้านสังคม เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินการ เช่น การใช้ระบบฐานข้อมูลออนไลน์ที่สามารถอัปเดตข้อมูลของนักเรียนได้เป็นปัจจุบัน หรือการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการประเมินและคาดการณ์แนวโน้มปัญหาของนักเรียน การมีแพลตฟอร์มที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากครูที่ปรึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง จะช่วยให้สามารถระบุปัญหาได้รวดเร็วขึ้น

4) การลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลในกระบวนการคัดกรอง ข้อมูลที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียนควรมีความครบถ้วน ทันสมัย และสะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันของนักเรียน โรงเรียนต้องมีการอัปเดตข้อมูลเป็นระยะ ๆ โดยให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน และผู้ปกครองสามารถแจ้งข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างสะดวก เพื่อให้สามารถประเมินนักเรียนได้รอบด้านและลดโอกาสเกิดความผิดพลาดให้มากที่สุด

5) การลงนามบันทึกข้อตกลง (MOUs) กับหน่วยงานภายนอก เพื่อกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ รวมถึงจัดประชุมร่วมระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานภายนอกหรือการอบรมครู เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการส่งต่อมากขึ้น

6) การปรับปรุงระบบการประสานงานและติดตามผลการส่งต่อ ควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบด้านการส่งต่อโดยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และดูแลกระบวนการให้เป็นไปอย่างราบรื่น รวมถึงมีการช่องทางสื่อสารด้านการส่งต่อระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก

การอภิปรายผล

ข้อค้นพบจากการศึกษาการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนพัฒนานิคม มีครูที่ปรึกษาครบทุกระดับชั้นและครบทุกห้องเรียน รวมถึงครูผู้สอนล้วนให้ความสำคัญกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมนักเรียนในช่วงเช้าหลังจากเข้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน มีการอบรมปลูกฝังค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียน มีการบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรลงในแบบบันทึกการเยี่ยมบ้านทุกภาคเรียน ทำให้ครูทราบถึงข้อมูลเชิงลึกของนักเรียนและครอบครัว รวมถึงการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียน (Classroom Meeting) ทุกระดับชั้นและทุกภาคเรียน เพื่อชี้แจงผลการเรียนและพฤติกรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน มีวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นอย่างแท้จริง และกลุ่มบริหารวิชาการ มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน ได้มีการสนับสนุนนักเรียนโดยวิธีการที่หลากหลายตามศักยภาพของนักเรียน โดยบทบาทของครูที่ปรึกษาก็มีส่วนสำคัญในการให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนด้วยความเท่าเทียม และต้องให้ความสนใจกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกานต์ รักษา ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตร เทพุลอย ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราชภัฏรำง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราชภัฏรำง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ สีวลี ยืนยาว ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ ครูที่ปรึกษาโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเพ็ญ จิระณัฐวีรกุล ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน มีค่ามัธยฐานเลขคณิตอยู่ในระดับมากและอยู่ในลำดับแรก ทั้งนี้เนื่องจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ในด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน โรงเรียนมีการดำเนินการโดยที่ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนในด้านการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยที่โรงเรียนได้เล็งเห็นความสำคัญของนักเรียน มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมในช่วงเช้าหลังเคารพธงชาติทุกวัน โดยหัวข้อต่าง ๆ ในกิจกรรมโฮมรูมจะสอดคล้องกับกิจกรรมการดำเนินงานห้องเรียนสีขาว ซึ่งเป็นการสะท้อนนโยบายของโรงเรียนและนักเรียนแต่ละชั้นเรียนใช้หลักธรรมาภิบาลในการดูแลช่วยเหลือกันในชั้นเรียน รวมถึงการติดตามข่าวสารในสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงข้อคิด เป็นการปลูกฝังค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียน รวมถึงมีการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนในทุกระดับชั้น โดยครูที่ปรึกษาจะทำการเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนอย่างครบถ้วน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการเยี่ยมบ้านจะเป็นข้อมูลเชิงลึกและมีการนำสารสนเทศไปใช้ในการคัดกรองนักเรียนต่อไป มีการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนในทุกภาคเรียนและทุกระดับชั้น เพื่อสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้ปกครอง มีการเปิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อคิดเห็นกับครู ในการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนนักเรียนทุกคนทั้งนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้นอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้หากนักเรียนได้ปฏิบัติตามกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ จะทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจต่อตนเอง อีกทั้งโรงเรียนยังมีการสนับสนุนในการนำนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการและได้รับรางวัลต่าง ๆ เช่น การแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน การแข่งขันทักษะทางวิชาการในงานเปิดบ้านวิชาการของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ การมอบเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนดีและมีความประพฤติดีระดับเพชร (เพชรพัฒนา) กิจกรรมค่ายคุณธรรม และกิจกรรมโคกหนองนาโมเดลที่เน้นการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกานต์ รักษา ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราษฎร์รังสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราษฎร์รังสรรค์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤนาถ วิศิษฏ์อนุพงษ์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่ามีค่ามัธยเลขคณิตอยู่ในระดับมากและอยู่ในลำดับที่สอง ทั้งนี้เนื่องจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ในด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา โรงเรียนได้มีการวางแผนและจัดการประชุมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูมีหลักคิดและวิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยพิจารณาจากสาเหตุของปัญหาของนักเรียนตั้งแต่กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา โดยมีวิธีการช่วยเหลือที่มีอย่างเหมาะสมตามความแตกต่างของนักเรียน รวมถึงกลุ่มบริหารกิจการนักเรียนมีการเก็บรักษาข้อมูลนักเรียนเป็นความลับอย่างดี มีการบันทึกพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนอย่างเป็นปัจจุบันและมีการรายงานให้ผู้บริหารทราบ มีช่องทางการติดต่อสื่อสารประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและนักเรียนผ่านทางโทรศัพท์หรือไลน์ นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน อาทิเช่น กิจกรรมวันงดสูบบุหรี่โลก กิจกรรมวันต่อต้านยาเสพติดโลก กิจกรรมกีฬาคณะสีต้นไทรเกมส์ กิจกรรมห้องเรียนสีขาว กิจกรรมทำบุญวันพระละภิกขุส กิจกรรมเวียนเทียนเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และกิจกรรมส่งเสริมทักษะวิชาการที่ตรงตามความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มธุรส ผุดผ่อง ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่ามีค่ามัธยเลขคณิตอยู่ในระดับมากและอยู่ในลำดับที่สาม ทั้งนี้เนื่องจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนมีการดำเนินการโดยครูที่ปรึกษามีการศึกษาความหลากหลายของนักเรียนเป็นรายบุคคลในชั้นเรียน รวมทั้งศึกษาความเป็นมาของชีวิตนักเรียนที่มีความแตกต่างกันทั้ง

ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเป็นรายบุคคล ผ่านแบบคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) ครูมีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคลทางด้านบวกและด้านลบ โดยนักเรียนมีการประเมินตนเอง ครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองเป็นผู้ร่วมประเมินนักเรียน เพื่อทำการวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล มีการเก็บข้อมูลผ่านการเยี่ยมบ้านนักเรียน ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้ในทุกภาคเรียนจะต้องมีการเยี่ยมบ้านนักเรียนครบ 100% การประชุมผู้ปกครองนักเรียน (Classroom Meeting) ทุกภาคเรียน ทั้งนี้ยังมีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรม การพูดคุยปรึกษา การรับฟังโดยไม่ตัดสิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตร เหวพูลอย ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนรัตนราชกัญญาบารุง ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราชกัญญาบารุง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุศรินทร์ ประคำมินทร์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน อำเภอลำดวน จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอำเภอลำดวน จังหวัดนครพนม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่ามีค่ามัธยฐานเลขคณิตอยู่ในระดับมากและอยู่ในลำดับที่สี่ ทั้งนี้เนื่องจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ในด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนมีการดำเนินการคัดกรองนักเรียนโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนรายบุคคล ซึ่งเป็นสารสนเทศจากครูที่ปรึกษาที่มาจากครูรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์คัดกรองนักเรียนโดยเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับความต้องการและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปด้วยความถูกต้องและแม่นยำ โรงเรียนได้มีการจัดกลุ่มขอความช่วยเหลือและเกณฑ์การคัดกรองโดยใช้แบบคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์ ด้านการปรับตัว และสภาพสังคม มาประกอบการพิจารณา และโรงเรียนมีการใช้วิธีการคัดกรองนักเรียนโดยทำการแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา จากนั้นครูที่ปรึกษาทำการสรุปรายงานผลการคัดกรองนักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ โดยผู้บริหารและคณะดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะได้มีการวางแผนจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สีวลี ยืนยาว ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวลัย โคตรพิมพ์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการคัดกรองนักเรียนอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

ด้านการส่งต่อ พบว่ามีค่ามัธยฐานเลขคณิตอยู่ในระดับมากและอยู่ในลำดับที่ห้า ทั้งนี้เนื่องจาก ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ในด้านการส่งต่อมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลน้อยที่สุด แต่โดยภาพรวมแล้วโรงเรียนมีการวางแผนและกำหนดมาตรการในการส่งต่อนักเรียนอย่างชัดเจน โดยมีการประชุมเพื่อปรึกษาปัญหาของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยผู้ที่เข้าร่วมประชุมล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งต่อนักเรียน เนื่องจากเป็นบทบาทสำคัญของบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียน โดยครูที่ปรึกษาถือว่ามีความสำคัญที่สุดในการรับทราบถึงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน จากนั้นครูที่ปรึกษาดำเนินการส่งต่อให้กับกลุ่มบริหารกิจการนักเรียนหรือครูแนะแนว เพื่อให้คำปรึกษา มีการบันทึกการส่งต่อและการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาได้รับการช่วยเหลืออย่างทันที่ หากพบว่านักเรียนมีปัญหาและยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ภายในโรงเรียนได้ จะต้องมีการลงนามบันทึกข้อตกลง (MOUs) และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนไปในทิศทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเพ็ญ จิระณัฐวิรุกุล ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณา โฉมฉิน ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งต่ออยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม พบว่า ควรดำเนินการพัฒนา ดังนี้

1) ด้านการส่งต่อ มีค่ามัธยฐานเลขคณิตต่ำสุดอันดับแรก พบว่า ครูที่ปรึกษายังไม่เข้าใจความหมายของการส่งต่อ โดยครูที่ปรึกษามองว่าหากนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต้องดำเนินการส่งต่อกลุ่มบริหารกิจการนักเรียนโดยทันที และนักเรียนโรงเรียนพัฒนานิคมไม่ค่อยได้มี

ปัญหาร้ายแรงถึงขั้นต้องส่งต่อหน่วยงานภายนอก ครูที่ปรึกษาจึงยังไม่ค่อยเข้าใจความหมายของการส่งต่อเท่าที่ควร จึงต้องมีการลงนามบันทึกข้อตกลง (MOUs) กับหน่วยงานภายนอก เพื่อกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ รวมถึงจัดประชุมร่วมระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานภายนอกหรือการอบรมครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนว เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการส่งต่อมากขึ้น และมีมีการปรับปรุงระบบการประสานงานและติดตามผลการส่งต่อ ควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบด้านการส่งต่อโดยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และดูแลกระบวนการให้เป็นไปอย่างราบรื่น รวมถึงมีการช่องทางสื่อสารด้านการส่งต่อระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราวุฒิ เหล่าจินดา ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการศึกษาค้นพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจในการส่งต่อ และครูยังต้องมีภาระงานสอนมาก จึงปฏิบัติงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีปัญหาระดับหนึ่งที่ไม่มาก รวมทั้งระบบการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา จึงควรได้รับความร่วมมือในการส่งต่อจากหน่วยงานอื่นให้มากขึ้น พร้อมทั้งให้ความรู้ต่อผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชรีรี่ ผึ้งคุ้ม เรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมนักเรียน การส่งต่อนักเรียน การคัดกรองนักเรียน และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยการเรียงลำดับความสำคัญ 3 อันดับ ในแต่ละด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนรายบุคคล มีการปฏิบัติงานตามแผนงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการเตรียมข้อมูลนักเรียนให้พร้อมต่อการนำไปใช้ และมีการดำเนินการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เรียบร้อย ส่วนการคัดกรองนักเรียน มีการคัดกรองนักเรียนโดยใช้วิธีที่เหมาะสม มีการทำความเข้าใจในการใช้เครื่องมือคัดกรองและแปลผล และมีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นระบบ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีการสำรวจความต้องการและหาแนวทางร่วมกันในการจัดโครงการ เพื่อเป็นการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดโครงการที่ส่งเสริมความสามารถของนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการให้

คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนกลุ่มเสียงหรือกลุ่มที่มีปัญหาได้อย่างทั่วถึง มีการใช้หลักจิตวิทยาในการแนะนำคำปรึกษา และมีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ประสานงานกับบุคคลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ส่วนการส่งต่อ มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนอย่างชัดเจน และครูต้องให้ความสำคัญในการส่งต่อ มีการประสานงานกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียน เช่น ครูแนะแนว ครูกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน และมีการปฏิบัติงานของกลุ่มบริหารกิจการนักเรียนที่เป็นไปตามระเบียบแบบแผนของโรงเรียน

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่ามัธยฐานเลขคณิตต่ำสุดอันดับสอง พบว่า การพัฒนาระบบคัดกรองให้มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน โดยกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติของนักเรียน ได้แก่ ด้านพฤติกรรม ด้านอารมณ์ ด้านสุขภาพจิต และด้านสังคม เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินการ เช่น การใช้ระบบฐานข้อมูลออนไลน์ที่สามารถอัปเดตข้อมูลของนักเรียนได้เป็นปัจจุบัน หรือการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการประเมินและคาดการณ์แนวโน้มปัญหาของนักเรียน การมีแพลตฟอร์มที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากครูที่ปรึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง จะช่วยให้สามารถระบุปัญหาได้รวดเร็วขึ้น และมีการลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลในกระบวนการคัดกรอง ข้อมูลที่ใช้ในการคัดกรองนักเรียนควรมีความครบถ้วน ทันสมัย และสะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันของนักเรียน โรงเรียนต้องมีการอัปเดตข้อมูลเป็นระยะ ๆ โดยให้ครูที่ปรึกษา นักเรียน และผู้ปกครองสามารถแจ้งข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างสะดวก เพื่อให้สามารถประเมินนักเรียนได้รอบด้านและลดโอกาสเกิดความผิดพลาดให้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศักดิ์ ผกากรอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนการป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมพัฒนานักเรียน และการส่งต่อนักเรียน 2) แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือที่มีต่อการพัฒนานักเรียนสถานศึกษา สังคม ตนเอง และสามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนตามหลักการของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ ครูที่ปรึกษาที่ประสพการณ์การทำงานมากกว่า จึงมีโอกาที่จะได้รับความเข้าใจเรื่องทักษะในการปฏิบัติงาน มีโอกาสร่วมกิจกรรมการอบรมสัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการการศึกษาดูงานต่าง ๆ หลากหลายในช่วงเวลายาวนาน จึงมีวิธีการในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน จึงทำให้ครูที่ปรึกษาที่มีประสบการณ์

การทำงานมากกว่า มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กู๊ดแมน (Goodman) ได้ศึกษาการใช้แบบคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) เพื่อคัดกรองนักเรียนที่ความผิดปกติทางจิตใจ รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากผู้ปกครอง ครู เพื่อน เยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ทุกกลุ่มในความเห็นว่าการความผิดปกติทางจิตใจที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล และเป็นความแปรปรวนทางอารมณ์ของบุคคล มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมส่วนบุคคล พฤติกรรมอยู่ไม่สุข อยู่ไม่นิ่ง พวกซิมเศร่า และพวกที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่น ๆ มีความกลัวสิ่งของหรือสัตว์ เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลที่ถูกทอดทิ้งในวัยเด็ก และพฤติกรรมกึ่งที่ไม่เหมาะสม ทำให้การคัดกรองเยาวชนที่ผิดปกติทางจิตใจมีความแม่นยำและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมมากกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและเพื่อนเยาวชนทางจิตใจ มีความแม่นยำและแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมมากกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและเพื่อนเยาวชน

3) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่ามัธยเลขคณิตต่ำสุดอันดับสาม พบว่า การปรับปรุงระบบการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ควรมีระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและสามารถอัปเดตได้อย่างต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลจะช่วยให้ครูที่ปรึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลนักเรียนได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น การใช้โปรแกรมหรือแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น ระบบสารสนเทศนักเรียนออนไลน์ จะช่วยให้ครูสามารถติดตามสถานะของนักเรียนได้เป็นรายบุคคล นอกจากนี้ควรกำหนดให้มีการอัปเดตข้อมูลนักเรียนเป็นระยะ ๆ เช่น ทุกภาคการศึกษา หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในชีวิตของนักเรียน และการสร้างความไว้วางใจระหว่างนักเรียนและครูที่ปรึกษา ควรช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าเปิดเผยข้อมูลของตนเอง ครูที่ปรึกษาควรใช้เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เช่น การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ การรับฟังอย่างเข้าใจ และการให้คำแนะนำโดยไม่ตัดสิน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกสบายใจในการแบ่งปันปัญหา นอกจากนี้ โรงเรียนอาจพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการ เช่น การปรึกษาผ่านแชทออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างครูและนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกานต์ รักษา ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การคัดกรองนักเรียน และการส่งต่อ ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์ พบว่า 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็น

รายบุคคล สถานศึกษาควรจัดทำแบบบันทึกและรายงานผลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลใน ภาพรวมแบบรายห้องหรือระดับชั้นเรียน 2) การคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรมีการคัดกรอง นักเรียนเพิ่มอีก 1 กลุ่ม คือ กลุ่มความสามารถพิเศษ 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สถานศึกษา ควรมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และ ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษา ควรมีเพิ่มบทบาทของครูแนะแนวในการดำเนินกิจกรรม และ 5) การส่งต่อ สถานศึกษาควรมีการชี้แจง และสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนและผู้ปกครองยอมรับถึงเหตุผลความจำเป็นและประโยชน์ที่ได้รับ จากการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรนกี (Reinke) ได้ ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนถือเป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญที่ สามารถลดปัญหาพฤติกรรมในปัจจุบัน และป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า หากครู สามารถช่วยเหลือและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างถูกวิธี ก็จะช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา รวมถึงลดความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อที่จะเกิดกับโรงเรียน ครูจำเป็นต้องมีความเข้าใจในการจัดการ กับพฤติกรรมของนักเรียน หากละเลยหรือจัดการไม่ถูกต้อง อาจทำให้ปัญหาลุกลามและส่งผลเสียต่อ บรรยากาศในห้องเรียนและต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในภาพรวม การให้คำปรึกษาในชั้นเรียน สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะพฤติกรรมในเชิงลบ เช่น การ ทำลายทรัพย์สินหรือการรบกวนผู้อื่น พร้อมกันนั้นยังพบว่าพฤติกรรมของครูเองก็เปลี่ยนแปลงไป ในทางที่เหมาะสมมากขึ้นเช่นกัน เมื่อครูเข้าใจวิธีรับมือกับนักเรียนอย่างมีทักษะและเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษาค้นคว้าพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นแนวทางต่อการศึกษางานวิจัย ต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัด กรองนักเรียน และด้านการส่งต่อ มีค่ามัธยฐานเลขคณิตอยู่ใน 3 ลำดับสุดท้าย ซึ่งโรงเรียนควรมีการ พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. โรงเรียนควรมีการพัฒนาาระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลนักเรียน มีการจัดทำ ระบบฐานข้อมูลนักเรียนกลาง ที่สามารถใช้ร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยี แอปพลิเคชัน หรือปัญญาประดิษฐ์ (AI) สำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและเป็นการคาดการณ์แนวโน้มพฤติกรรมของนักเรียน จะช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และสามารถติดตามพัฒนาการของนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

2. โรงเรียนควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลนักเรียนแบบครบวงจรโดยครูที่ปรึกษาเป็นผู้คัดกรอง และบันทึกผลการคัดกรองนักเรียน สามารถเชื่อมโยงกับข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนได้ เช่น ประวัติ สุขภาพ พฤติกรรม และสภาพแวดล้อมครอบครัว และมีการรายงานโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความแม่นยำและสามารถติดตามผลได้ รวมถึงโรงเรียนควรมีการเลือกใช้เครื่องมือในการคัดกรองให้มีความหลากหลายมากขึ้น อาทิเช่น แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้า (PHQ-9) แบบประเมินและวิเคราะห์ความเครียด (Strain) เพื่อลดจำนวนนักเรียนที่มีเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหาให้เป็นกลุ่มปกติ และพัฒนาระบบให้เกิดประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

3. โรงเรียนควรสร้างความเข้าใจให้กับครู อาทิเช่น มีการอบรมให้ความรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในระบบการส่งต่อนักเรียน ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและสามารถร่วมกันวางแผนช่วยเหลือส่งต่อนักเรียนได้อย่างเป็นระบบที่เกิดประสิทธิภาพต่อการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนต่อไปและมีการประสานความร่วมมืออย่างจริงจังในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งต่อ ระหว่างคณะกรรมการในการดำเนินงานตลอดจนผู้ปกครอง ชุมชนทุกภาคส่วน และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้อย่างตรงประเด็น

4. หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายด้านโครงสร้างและมาตรฐานการดำเนินงาน เพื่อจัดทำคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานระดับประเทศอย่างชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติ มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับทุกโรงเรียนทุกแห่ง เพื่อให้การดำเนินงานมีคุณภาพเท่าเทียมกัน มีการกำหนดทุกโรงเรียนมีศูนย์ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นทางการ โดยมีทีมดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อเป็นการบูรณาการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้ากับแผนพัฒนาการศึกษาและแผนยุทธศาสตร์การศึกษาระดับชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับการพัฒนานักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. **คู่มือครูที่
ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2, 2562.
- . สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559).
- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. **ครูเป็นอาชีพที่ต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล**. เข้าถึงเมื่อ 12
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566, เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/>
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **เอกสารหลักสูตรอบรม
แบบ e-Training: TEPE-58304 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. 2558.
- คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. **รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2563**,
กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564.
- จันทร์ฉาย ไทยรัตน์. “**การบริหารและการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้าง
คุณลักษณะที่ดีของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย**”.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2561.
- ณัฐกานต์ รักษา. “**การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนคลองท่อมราษฎร์
รังสรรค์**”. งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2564.
- ดุราสิทธิ์ แดงงาม. “**ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนหลวง
พ้อปานคลองด่านอนุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6**”.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา,
2560.
- ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน. **คู่มือการดำเนินงานโครงการ 1 โรงพยาบาล 1 โรงเรียน One Hospital One
School : OHOS**. คลังความรู้สุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. เข้าถึงเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567.
เข้าถึงได้จาก <https://dmh-elibrary.org/items/show/446>
- นฤนาถ วิศิษฏ์อนุพงษ์. “**การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**”.
งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, 2566.

- นุชริย์ ผึ้งคุ้ม. “ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสอยดาว
วิทยา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17”. งานนิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2560.
- บุศรินทร์ ประคำมินทร์. “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน อำเภอธาตุพนม
จังหวัดนครพนม”. งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 2558.
- พรศักดิ์ ผกการอง. “การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี”. งานค้นคว้า
อิสระ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2562.
- พระบรมราชาบาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช
มหาราช บรมนาถบพิตร. **ปรัชญาการศึกษาพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสง ดาว,
2559.
- พรเพ็ญ จิระณัฐวีรกุล. “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระปฐม
วิทยาลัย”. งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561.
- พิชามญช์ ม่วงแก้ว. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการ
ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาจันทบุรี”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2559.
- เพลินพิศ สิงห์คำ. “การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28”. วิทยานิพนธ์ ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2560.
- ภัสสร อรุณศรี. “การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมสังกัด
สำนักงานเขตมัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดนันทบุรี”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, 2560.
- มธุรส ผุดผ่อง. “การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ชุมชนแห่ง
การเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 32”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
และพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2563.

โรงเรียนพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565). ลพบุรี:

โรงเรียนพัฒนานิคม, 2561.

———. แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570). ลพบุรี: โรงเรียนพัฒนานิคม, 2566.

ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์. “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2564.

วรรณภา โฉมฉิน. “การประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน พระบรมราชูปถัมภ์, 2562.

วรารุณี เหล่าจินดา. “สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2559.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กลุ่มส่งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและกลุ่มพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ปีการศึกษา 2557-2558 ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน. เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566. เข้าถึงได้จาก <http://www.pepgtakesa2.com/>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559.

———. การศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559.

สำนักนายกรัฐมนตรี. สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559.

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต. กรมสุขภาพจิต. คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6). เข้าถึงเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2565, เข้าถึงได้จาก <https://www.dmh.go.th/ebook/view.asp?id=26>

สิวลี ยืนยาว. “การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตเบญจสิริ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2”. งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2565.

- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี”. งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561.
- สุมิตร เทพุลอย. “การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง”. งานค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2566.
- สุวิจักขณ์ สายช่วย. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา. คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. นครศรีธรรมราช : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12, 2563.
- อรรวรรณ ล่องลือฤทธิ์. คู่มือการปฏิบัติงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. ชุมพร : กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2, 2559.
- อัจฉรา สอนโว. “ประสิทธิผลการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560.
- อัษฎายุท โปธินอก. “สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558.

ภาษาอังกฤษ

- B., Horace, and Ava Champney English. **A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psycholalytical terms**. London: Longmans green and Co., 1970.<http://digitallibrary.usc.edu/cdm/ref/collection/p15799coll/16id/77364>
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles>
- Best, John W. **Research in Education**. 4 ed. Englewood Cliffs : Prentice-Hall, Inc., 1981.
- Carter, V. Good. **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York: McGraw - Hill Book Company, 1973.
- Donita, Louise Johnsoft. “**Significant Factors Influencing an Effective School Counselling Program**”. Philosophy dissertation of Walden University. Online Accessed August 26, 2021. Available from <http://www.lib.uni.com/dissertation/fullcit/3106379/>
- Douglas, Cheney. **Transition of Secondary Student with Emotional or Behavioral Disorders [Online]**. Accessed August 22, 2021. Available from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles>
- Dowing, Lester N. **Guidance and Counseling Services: An Introduction**. New York : McGraw - Hall Book Co., 1986.
- Goodman, Robert, and others. “**Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) to Screen for Child Psychiatric Discipline in a Community Samples**”. Dissertation Abstracts International (October, 2003): 1178 - A.
- Gunderson, J. **Family group conference: An innovative approach to truancy in schools. A case study**. Accessed August 22, 2021, Available from <http://digitallibrary.usc.edu/cdm/ref/collection/p15799coll/16id/77364>
- Jackson, S. M. **The effects of a cognitive - behavioral group counseling intervention that emphasizes self-management techniques on the classroom behavior and self-efficacy of middle school students**. Accessed August 27, 2021, Available from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22221447>
- Krumbolth, J. D. **Guidance and Counseling**. New York: Holt, Reinhart, and Winston, 1970.
- Likert, Rensis. **The Human Organization**. New York: McGraw-Hill, 1963.

Lunenburg, Fred C. and Allan C. Ornstein. **Educational Administration: Concepts and Practices.** 7th ed. California: SAGE Publications, 2022.

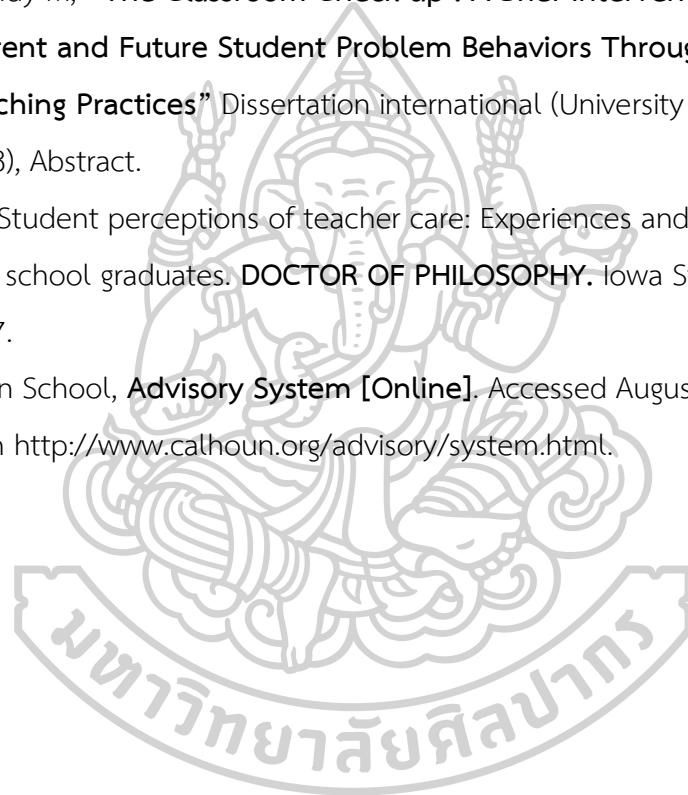
Miller, Carroll H. **Foundations of Guidance.** New York: Harper and row Publishers, 1976.

Parish, Kihorezo. “**The Impact of Parent Participation and Involvement in Pupils Academic Performance.**” 2016. Accessed March 25, 2025. Available from <https://www.grin.com/document/380762>

Reinke, Wendy M, “**The Classroom Check-up : A Brief Intervention to Reduce Current and Future Student Problem Behaviors Through Classroom Teaching Practices**” Dissertation international (University of Missouri-Columbia, 2008), Abstract.

Smith, J. R. Student perceptions of teacher care: Experiences and voices of recent high school graduates. **DOCTOR OF PHILOSOPHY.** Iowa State University, 2017.

The Calhoun School, **Advisory System [Online].** Accessed August 25, 2021. Available from <http://www.calhoun.org/advisory/system.html>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ที่ อว 8612.2/236

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

10 มีนาคม 2568

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนานิคม

ด้วย นายพงศธร แสนเมือง รหัสนักศึกษา 630620075 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพัฒนานิคม” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อประกอบการทำวิจัย ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่ศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาตามที่เห็นสมควร จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุดา เตียเจริญ)
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455

ที่ อว 8612.2/239

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

17 มีนาคม 2568

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนพัฒนานิคม

ด้วย นายพงศธร แสนเมือง รหัสนักศึกษา 630620075 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพัฒนานิคม” ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ฯ ใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม และให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม เพื่อประโยชน์ในการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มดังกล่าวด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุดา เตียเจริญ)
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม” ข้อมูลคำตอบที่ได้จากความคิดเห็นของท่านจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่ประการใดและถือเป็นความลับ แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม ฉะนั้นข้อเท็จจริงในการตอบแบบสอบถามของท่านจะช่วยให้การดำเนินการวิจัยครั้งนี้บรรลุผล และได้ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในอนาคตต่อไป

2. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ ใช้สำหรับสอบถามข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูของโรงเรียนพัฒนานิคม

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน จำนวน 45 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม จำนวน 40 ข้อ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีในการตอบแบบสอบถาม และโปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทั้ง 2 ตอน กรุณาอย่าเว้นข้อใดข้อหนึ่ง เพราะคำตอบที่ได้จะไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นายพงศธร แสนเมือง

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ข้อที่	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย
1	เพศ () ชาย () หญิง	() 1
2	อายุ () 21-30 ปี () 31-40 ปี () 41-50 ปี () 51 ปีขึ้นไป	() 2
3	ระดับการศึกษา () ปริญญาตรี () ปริญญาโท () ปริญญาเอก	() 3
4	ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน () ผู้อำนวยการโรงเรียน () รองผู้อำนวยการโรงเรียน () หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ () ครู	() 4
5	ประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน () 1-10 ปี () 11-20 ปี () 21-30 ปี () 31 ปีขึ้นไป	() 5

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแสดงระดับของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล							
1	มีการศึกษาความแตกต่างที่หลากหลายของนักเรียนเป็นรายบุคคลในชั้นเรียน						() 6
2	มีการศึกษาพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตนักเรียน ที่มีความแตกต่างกันเป็นรายบุคคล						() 7
3	มีการสังเกตพฤติกรรมหลายลักษณะของนักเรียนเป็นรายบุคคลทั้งด้านบวกและด้านลบ						() 8
4	มีการศึกษาข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวของผู้เรียนเป็นรายบุคคล						() 9
5	มีการนำข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน การพัฒนาส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน						() 10

ข้อที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
6	มีการรวบรวมข้อมูลนักเรียนโดยใช้เครื่องมือ และวิธีการที่หลากหลายในการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล						() 11
7	มีการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ การทำ แบบทดสอบ การเยี่ยมบ้านนักเรียน						() 12
8	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน เพื่อแก้ไข ปัญหานักเรียนซึ่งจะทำให้ไม่เกิด ข้อผิดพลาดต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน						() 13
ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน							
9	มีการพิจารณาข้อมูลของนักเรียนเป็น รายบุคคล เพื่อใช้ในการคัดกรองนักเรียน						() 14
10	มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนมาจัดกลุ่ม นักเรียนที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่โรงเรียน กำหนด						() 15
11	มีการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่ตรงกับสภาพปัญหาและ ความต้องการที่จำเป็นอย่างแท้จริง						() 16
12	มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยความ รวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ						() 17
13	มีการจัดกลุ่มตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัด กรองตามที่โรงเรียนกำหนด						() 18
14	มีการคัดกรองนักเรียนโดยสามารถแยกกลุ่ม ปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่มีปัญหา กลุ่มพิเศษ ได้อย่างเหมาะสม						() 19
15	มีการสรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็น ระดับชั้น						() 20
16	มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการ						() 21

ข้อที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
	ดูแลช่วยเหลือนักเรียน						
ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนา							
17	มีการสนับสนุนนักเรียนทุกคนทั้งนักเรียน กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา หรือกลุ่ม พิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็ม ศักยภาพ						() 22
18	มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถใน ด้านต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความ ภาคภูมิใจในตนเอง						() 23
19	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนโดยให้ นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม						() 24
20	มีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้วยวิธีที่ หลากหลายตามศักยภาพของผู้เรียน						() 25
21	มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมอย่างสม่ำเสมอ						() 26
22	มีการเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน และทุกภาค เรียน						() 27
23	มีการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) ทุกระดับชั้น และ ทุกภาคเรียน						() 28
24	มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการ ดำรงชีวิต และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตาม ความสามารถของนักเรียนอย่างเหมาะสม และเต็มตามศักยภาพ						() 29
ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา							
25	มีการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ความ เอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน						() 30
26	ให้ความสำคัญและเอาใจใส่กับนักเรียนกลุ่ม						() 31

ข้อที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
	เสียง/มีปัญหา อย่างใกล้ชิด						
27	มีวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการ แก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลย นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม						() 32
28	มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการ ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน						() 33
29	มีการจัดกิจกรรมนักเรียนทุกด้าน เพื่อการ พัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มี คุณภาพในอนาคต						() 34
30	มีการใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลายในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน						() 35
31	มีครูแนะแนวหรือครูที่ปรึกษา บริการให้ คำปรึกษา แนะนำเบื้องต้นแก่นักเรียน						() 36
32	มีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาให้แก่นักเรียน						() 37
ด้านที่ 5 การส่งต่อ							
33	มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา ที่ยากต่อการช่วยเหลือ เพื่อส่งต่อไปรับการ ช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ						() 38
34	มีการประสานความร่วมมือจากบุคลากร ภายในโรงเรียน เพื่อการส่งต่อการช่วยเหลือ นักเรียนที่มีปัญหาให้เกิดความถูกต้องและ รวดเร็ว						() 39
35	มีการวิเคราะห์ลักษณะของปัญหาของ นักเรียนในแต่ละกรณีเพื่อประกอบการส่ง ต่อ						() 40
36	มีการส่งต่อนักเรียนภายในให้กับครูแนะ แนว/ครูพยาบาล ครูประจำวิชา กรณี						() 41

ข้อที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
	นักเรียนที่มีปัญหาต้องได้รับการช่วยเหลือ						
37	มีการทำความเข้าใจกับนักเรียนและ ผู้ปกครองถึงลักษณะปัญหาที่ต้องส่งต่อกรณี นักเรียนที่มีปัญหา เพื่อเข้าไปรับการ ช่วยเหลือ						() 42
38	มีการดำเนินการส่งต่อนักเรียนสำหรับ ปัญหาที่เฉพาะทางไปยังผู้เชี่ยวชาญ ภายนอก เช่น สถานพยาบาล สถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						() 43
39	มีการประสานความร่วมมือกับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว หรือฝ่ายกิจการนักเรียน เป็น ผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ ทั้งส่งต่อ ภายใน และการส่งต่อภายนอก เพื่อดูแล ช่วยเหลือต่อไป						() 44
40	มีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาด้านพฤติกรรมที่ซับซ้อน หรือรุนแรง เพื่อทำการช่วยเหลือ หรือส่ง ความรู้สึก ปัญหาด้านพฤติกรรมที่ซับซ้อน ต่อโดยเร็ว						() 45

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้การสนทนากลุ่ม

ชื่อ..... นามสกุล.....

ตำแหน่ง..... ตำแหน่งหน้าที่ในการทำงาน.....

**ส่วนที่ 2 โปรตเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
พัฒนานิคม**

1. จากการวัดและประเมินผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้น ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในกระบวนการดังกล่าว ท่านมีความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพัฒนานิคมอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อมูลนี้ใช้ในการวิจัยเท่านั้น

ขอขอบพระคุณครับ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายพงศธร แสนเมือง
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2554 สำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา จากโรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี
	พ.ศ. 2559 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาภูมิสารสนเทศศาสตร์ คณะภูมิสารสนเทศ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี
	พ.ศ. 2561 ผ่านการฝึกอบรมมาตรฐานความรู้ของครูสภา 9 มาตรฐาน นักศึกษาทุนโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนา ท้องถิ่น (สพฐ.) ปี พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
	พ.ศ. 2563 ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
	พ.ศ. 2559 รับราชการครู ตำแหน่ง ครูผู้ช่วย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี
	พ.ศ. 2561 รับราชการครู ตำแหน่ง ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี
	พ.ศ. 2566 รับราชการครู ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี